

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

+ прилож.

№ 1

СТУДЗЕНЬ

СИГНАЛ
ЭКЗЕМП

1953 г.

ПА ЛЕНІНСКІХ МЕСЦАХ

Многа ў нашай краіне ёсць мясцін, звязаных з імем Владзіміра Ільіча Леніна. Усе яны святы ахоўваюцца нашым народам, як самая дарагая памяць аб вялікім правадыру.

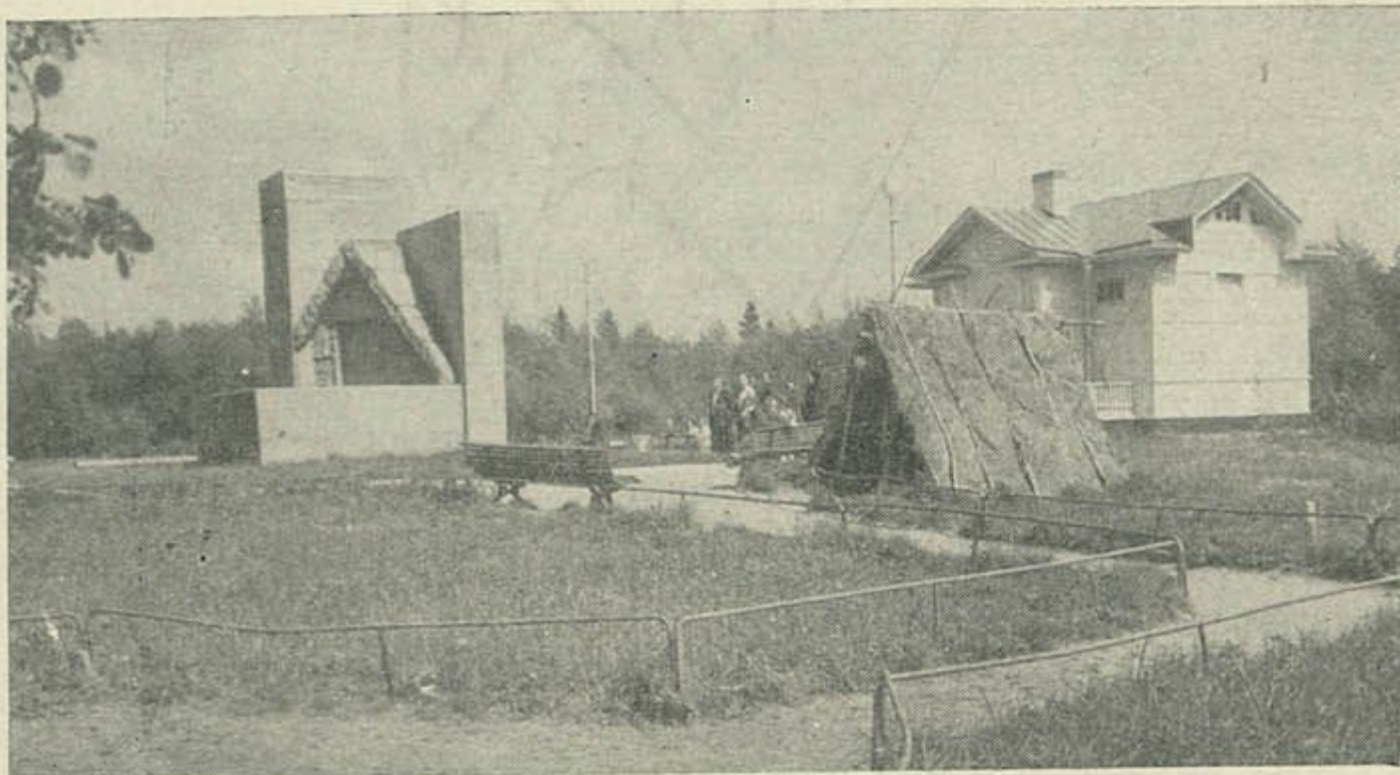
Совецкія людзі ад малога да старога памятаюць Ільіча і любяць яго нягаснучай любоўю. Мільёны людзей прыходзяць пакланіцца свяшчэнным ленінскім мясцінам і на прыкладзе яго жыцця і дзейнасці вучацца жыць па-ленінску.

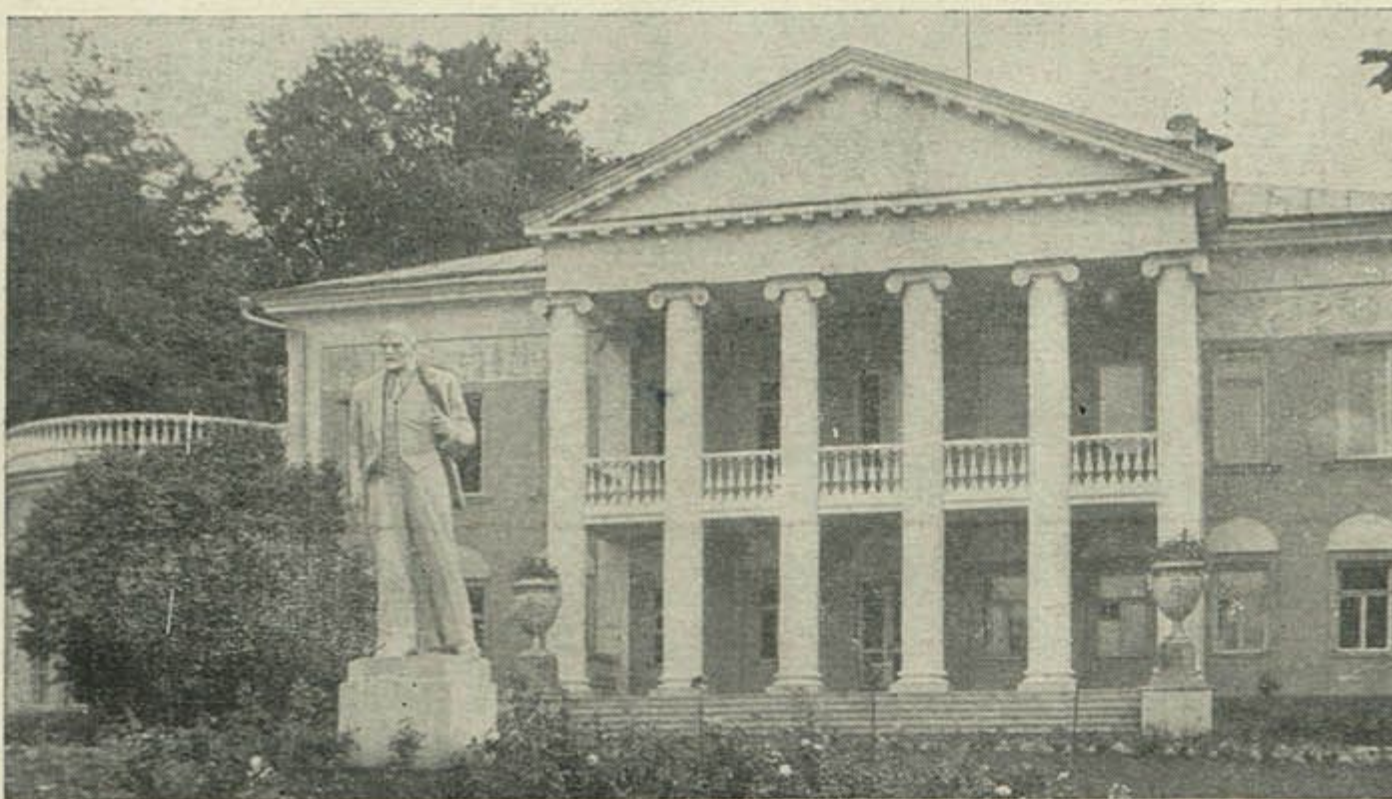
Самыя юныя з наведвальнікаў у ДOME-музеі В. І. Леніна ў Горках Ленінскіх.

У горадзе Казані ёсць Дом-музей вялікага Леніна. Тут у 1888 — 89 гг. жыла сям'я Ульянавых. Пакой Владзіміра Ільіча ў ДOME-музеі захоўвае той парадак, які быў пры яго жыцці. Усё тут проста і скромна ад самай звычайнай кніжнай паліцы да простага драўлянага стала з раскрытай на ім кнігай. Глядзіш на гэты здымак, і здаецца: зусім ненадоўга вышаў з гэтага пакойчыка Ільіч.

Фото Б. Мяснікова,
С. Шыманскага, Л. Велікжаніна
(Фотахроніка ТАСС)

Хто не ведае пасёлка Разліў у Ленінградскай вобласці, дзе ў ліпені і жніўні 1917 г. у шалашы хаваўся Владзімір Ільіч Ленін ад праследвання буржуазіі. На памяць аб гэтым рабочыя горада Леніна ўстанавілі там шалаш з граніта.

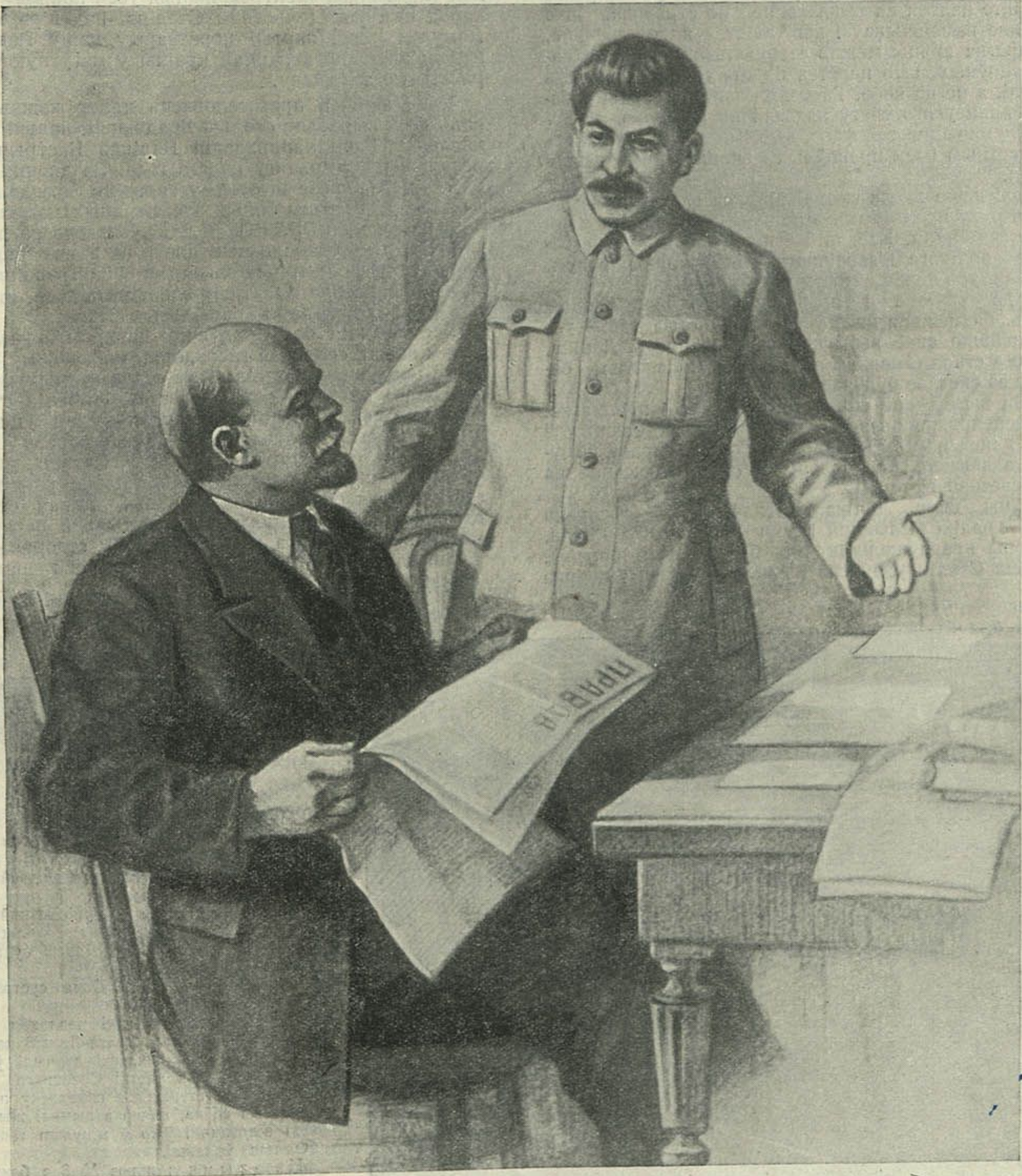
Горкі Ленінскія. Тут правёў свае апошнія дні вялікі Ленін. Сюды праведаць свайго старэйшага друга і настаўніка прыязджаў таварыш Сталін. Гэтыя памяtnыя мясціны і зараз наведваюць мільёны савецкіх людзей і шматлікія сябры з-за граніцы.

РАБОТНІЦА і СЯЛЯНКА

ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

ГОД ВЫДАННЯ
ДВАЦЦАЦЬ ДЗЕВЯТЫ

СТУДЗЕНЬ 1953

30к
1 1844

В. І. ЛЕНІН і І. В. СТАЛІН.

Мал. П. Васільева.

6571/19
50

СПРАВА ЛЕНІНА ЖЫВЕ І ПЕРАМАГАЕ

С ПОЎНІЛАСЯ дваццаць дзевяць год з дня смерці вялікага заснавальніка Комуністычнай партыі, стваральніка Савецкай дзяржавы, правадыра і настаўніка працоўнага чалавецтва Владзіміра Ільіча Леніна. Дваццаць дзевяць год назад сярод нас не стала таго, хто, «стварыўшы Рэспубліку Саветаў, тым самым паказаў на справе прыгнечаным масам усяго свету, што надзея на вызваленне не страчана, што панаванне памешчыкаў і капіталістаў нядоўгавечнае, што царства працы **можна** стварыць намаганнямі саміх працоўных, што царства працы трэба стварыць на зямлі, а не на небе. Гэтым ён запаліў сэрцы рабочых і сялян усяго свету надзеяй на вызваленне. Гэтым і тлумачыцца той факт, што імя Леніна стала самым любімым імем працоўных і эксплуатаемых мас» (Сталін).

Ніколі яшчэ пасля смерці Маркса гісторыя вызваленчага руху пролетарыята не ведала такой гіганцкай фігуры, як Ленін. Усё, што ёсць у пролетарыяце сапраўды вялікага і гераічнага—бясстрашны розум, жалезная, усё перамагаючая воля, свяшчэнная нянавіць да рабства і прыгнечання, рэвалюцыйная страсць, бязмежная вера ў творчыя сілы мас,—усё гэта знайшло сваё выдатнае ўвасабленне ў Леніне, імя якога стала сімвалам новага свету, сімвалам барацьбы за светлае будучае.

Ленін памёр, але справа яго жыве і перамагае. Жыццесцвярджальныя ідэі ленінізма заваёўваюць усё новыя і новыя мільёны барацьбітоў за справу комунізма, аказваюць усё больш магутнае ўздзеянне на ход сусветнай гісторыі.

Слаўны сцяг Леніна высока ўзняў таварыш Сталін—вялікі саратнік і друг Владзіміра Ільіча, геніяльны прадаўжальнік яго бясмертнай справы. Таварыш Сталін упэўнена і смела, рашуча і цвёрда

павёў нашу партыю, наш народ па ленінскім шляху.

Соцыялізм, вучыў Владзімір Ільіч, нямыслімы без высокаразвітой індустрыі, без сучаснай машыннай тэхнікі, без электрыфікацыі. Няма ў нашай краіне чалавека, які-б не ведаў важнейшага завету Ільіча, яго бессмяротных слоў: «Комунізм—гэта ёсць Савецкая ўлада плюс электрыфікацыя ўсёй краіны». І наш народ пад вадзіцельствам Сталіна, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі ператварыў нашу Радзіму з некалі адсталай аграрнай краіны ў магутную індустрыяльную дзяржаву.

Наша буйная прамысловасць цяпер кожныя дзевяць дзён вырабляе столькі прадукцыі, колькі выраблялася ў Расіі напярэдадні Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі на працягу цэлага года. За апошнія гады ў Савецкім Саюзе штогод у сярэднім уводзіцца ў дзеянне ў два разы больш электрычных магутнасцей, чым па плане ГОЭЛРО было ўведзена за дзевяць год. Нашай прамысловасці цяпер па плячу ажыццяўленне такіх велізарных задач, як пераўтварэнне прыроды, узвядзенне магутных электрастанцый, стварэнне гіганцкіх каналаў і арашальных сістэм.

Усе савецкія людзі радуецца цяпер бліскучым поспехам нашай сельскай гаспадаркі, нябачанаму росквіту яе прадукцыйных сіл. Гэта стала магчымым таму, што яшчэ на зары соцыялізма В. І. Ленін стварыў свой вядомы кааператыўны план—план уцягнення шырокіх мас працоўнага сялянства ў справу соцыялістычнага будаўніцтва. Таварыш Сталін, грунтоўчыся на ленінскім кааператыўным плане, распрацаваў геніяльную тэорыю калектывізацыі нашай сельскай гаспадаркі. Намаганнямі Комуністычнай партыі, намаганнямі савецкага народа ў СССР створана самая буйная, самая механізаваная сельская гаспадарка ў свеце.

1952 год

Мінуў 1952 год—год слаўных перамог савецкага народа ў пабудове комуністычнага грамадства, год, поўны творчай, стваральнай працы савецкіх людзей ва славу Радзімы, у імя міру.

Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі савецкія людзі пабудавалі ў легендарна кароткія тэрміны Волга-Данскі суднаходны канал імя В. І. Леніна.

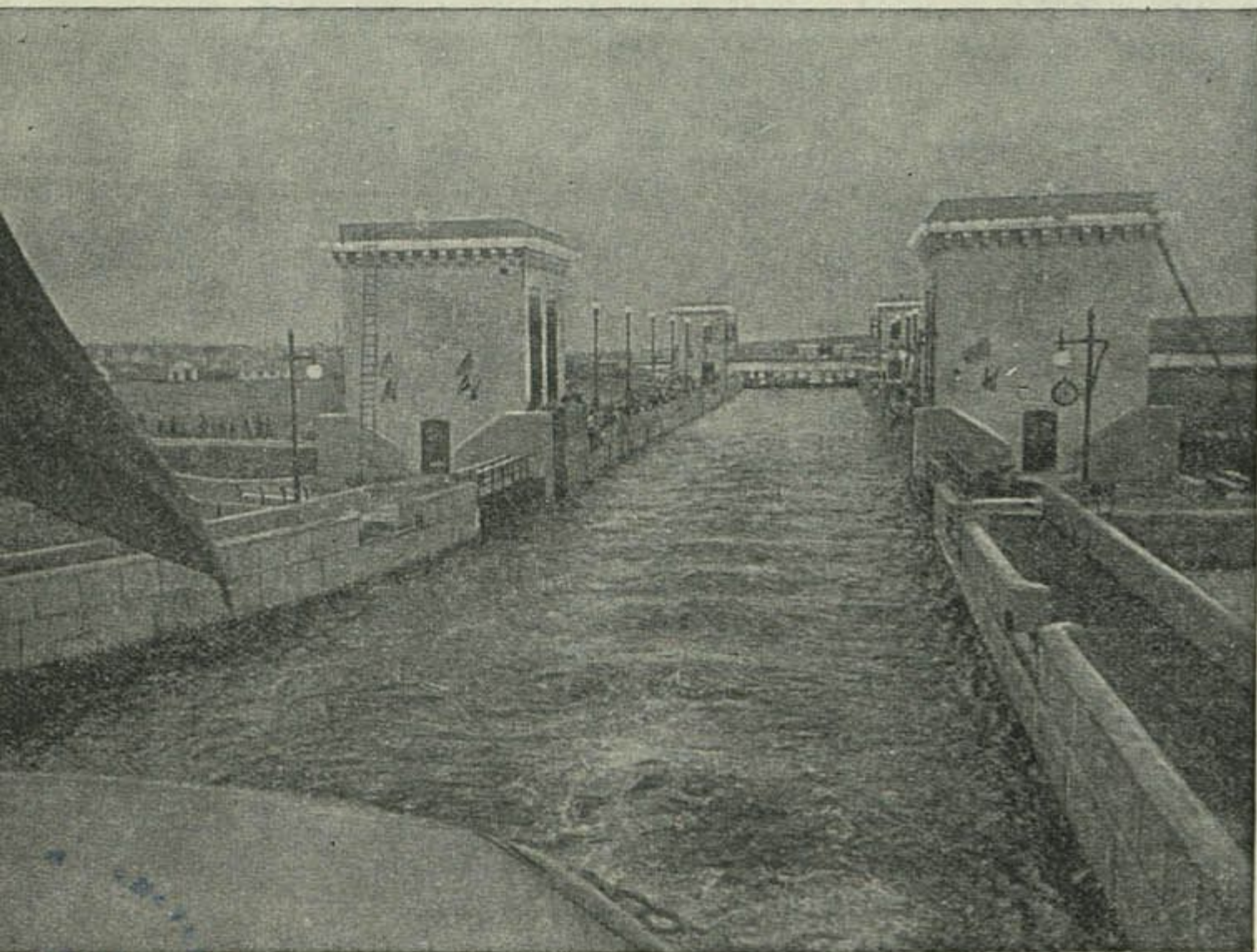
31 мая воды сівога Дона сустрэліся з прыгажуняй Волгай.

27 ліпеня флагманскі цеплаход «Іосіф Сталін» увайшоў у Волга-Данскі канал.

Савецкія людзі наваккі злучылі ўсе моры еўрапейскай часткі Савецкага Саюза. Прыдонскія стэпы, дзе спрадвеку панавалі сухавей і спёка, цяпер атрымалі жыватворчую вільгаць і ўжо ў мінулым годзе далі багатыя ўраджай.

На здымку: шлюз № 8 з боку верхняга падыходу.

Фото В. Егорова
(Фотакроніка ТАСС)

1952 год

У кастрычніку мінулага года ў Маскве працаваў XIX з'езд Комуністычнай партыі Савецкага Саюза. Радасныя пачуцці хвалявалі ўсіх, хто сачыў за работай з'езда. З новай сілай перад усім светам прадсталася веліч нашых дзён. Савецкі народ здзяйсняе паступовы пераход ад сацыялізма да камунізма. Дырэктывы з'езда партыі па новаму пяцігадоваму плану — гэта новы крок да камунізма. Камунізм з далёкай мары становіцца адчувальным, рэальным.

Савецкі народ, натхнёны гістарычнымі рашэннямі XIX з'езда партыі, поўны рашучасці ўпорна працаваць і ператвараць іх у жыццё.

На здымку: у зале паседжання з'езда.

Фото В. Егорова і В. Севасцянава
(Фотахроніка ТАСС)

Ленін марыў некалі аб ста тысячах трактараў на палях Расіі. Гэтая мара Ільіча бліскуча здзейснена савецкім народам. Зараз на неабсяжных прасторах савецкіх палёў працуюць сотні тысяч выдатных машын. Толькі за гады чацвертай пяцігодкі наша прамысловасць паставіла вёсцы 536 тысяч трактараў і 93 тысячы камбайнаў. Збожжавая праблема, якая лічылася заўсёды найбольш вострай і сур'ёзнай праблемай, вырашана ў нас з поспехам, трывала і канчаткова.

Вялікі Ленін вучыў, што сіла Савецкай дзяржавы заключаецца ў свядомасці працоўных мас. «Па нашаму ўяўленню, — гаварыў Владзімір Ільіч, — дзяржава моцная свядомасцю мас». Дзякуючы велізарнай арганізатарскай і выхаваўчай дзейнасці партыі ідэі марксізма-ленінізма ўсё глыбей пранікаюць у свядомасць савецкіх людзей — будаўнікоў камунізма, прымнажаючы іх сілы, асвятляючы ім шлях барацьбы і перамог. Жыватворчая сіла ідэі ленінізма праяўляецца ў свядомых адносінах савецкіх людзей да працы, у іх творчай ініцыятыве ў справе выканання свайго абавязку перад Айчынай.

Калі ў будаўніцтве сацыялістычнага грамадства, гаварыў Ленін, прымуць удзел мільёны жанчын, тады «справа сацыялістычнага будаўніцтва, мы ўпэўнены, будзе трывала». Намаганнямі Комуністычнай партыі, якая выконвае заветы Леніна, мільёны жанчын нашай краіны былі ўзняты да натхнёнай творчай працы, пазбавіліся цемры і невуцтва. Сёння савецкія жанчыны — актыўныя праваднікі волі і рашэнняў партыі і савецкай улады, самаадданыя будаўнікі камунізма.

Позірк вялікага Леніна ахопліваў усё поле класавых бітваў на зямным шары. Ён адзначаў рост уплыву комуністычных партый на рабочы клас капіталістычных краін, разгортванне нацыянальна-вызваленчага руху ў калоніях, геніяльна прадбачыў шлях развіцця сусветнай гісторыі. Ленін быў глыбока перакананы ў тым, што ідэі камунізма, комуністычнае грамадства ўстарэжваюць хутка і немінуча.

Дваццаць дзевяць год назад, калі савецкія людзі ў глыбокай жалобе перажывалі смерць любімага

Ільіча, Савецкі Саюз, нібы ўцёс у моры, стаяў адзін сярод акружаўшых яго варожых капіталістычных дзяржаў. А сёння разам з намі, пад адным агульным ленінскім сцягам ідуць Кітайская Народная Рэспубліка, краіны народнай дэмакратыі, Германская дэмакратычная рэспубліка. Лагэр дэмакратыі і сацыялізма, узначальваемы Саюзам ССР, аб'ядноўвае трэць чалавецтва і вырас у непераможную, згуртаваную сілу.

Грозным прыгаворам старому свету гучаць сёння натхнёныя словы Леніна:

«Зыход барацьбы залежыць, у канчатковым выніку, ад таго, што Расія, Індыя, Кітай і т. п. складаюць гіганцкую большасць насельніцтва. А іменна гэтая большасць насельніцтва і ўцягваецца з незвычайнай хуткасцю за апошнія гады ў барацьбу за сваё вызваленне, так што ў гэтым сэнсе не можа быць ні ценю сумнення ў тым, якое будзе канчатковае вырашэнне сусветнай барацьбы. У гэтым сэнсе канчатковая перамога сацыялізма ў поўнай меры і безумоўна забяспечана».

Дваццаць дзевятую гадавіну з дня смерці В. І. Леніна наш народ адзначае ў гэтым годзе ў вялікай творчай працы па датэрмінаваным выкананню пятага сталінскага пяцігадовага плана, па ажыццяўленню гістарычных рашэнняў XIX з'езда партыі. Шлях савецкага народа ўперад, да камунізма асвятляюць ідэі марксізма-ленінізма.

Вышэйшай ступенню ў развіцці марксісцка-ленінскай тэорыі з'яўляецца геніяльная праца карыфея рэвалюцыйнай навукі І. В. Сталіна «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР».

... У анкеце, запоўненай Леніным 17 верасня 1920 года, ёсць такое пытанне: «Якія дакументы або пасведчанні ёсць у Вас, што паказваюць на Вашае прабыванне ў нашай нелегальнай партыйнай арганізацыі?»

Адказ Леніна: «Гісторыя партыі — дакумент».

Так, у гісторыі партыі, у гісторыі Савецкай дзяржавы, у непераадольным руху народаў свету да дэмакратыі, да сацыялізма, у вялікіх творах і працы таварыша Сталіна — жывы Ленін.

ВЯЧЭРНІ ЗВОН

НІКАЛАЙ ВІРТА

Урывак з рамана

УТОЙ-ЖА дзень раніцай маці Владзіміра Ільіча аб'явілі, што яна чапушчана на спатканне з сынам.

Усё-такі яна вырвала ў турэмшчыкаў сваё права, права маці бачыць сына, не пашкадавала ні здароўя, ні многіх дзён, патрачаных на клопаты, — замкі і засовы Дома папярэдняга зняволення адкрыліся перад ёю...

Папярэдняга!

Трымаць чалавека чатырнаццаць месяцаў у адзіночцы называлася ў ахранкі папярэднім зняволеннем! Пасля аднаго з допытаў Філацьеў, раз'юшаны ўпартасцю Владзіміра Ільіча, забараніў спатканне і перадачу кніг. Аднак пракурор Кічын адмяніў гэты загад. Владзімір Ільіч не ведаў, што Кічын аргументаваў гэтую адмену асобнымі, вельмі арыгінальнымі меркаваннямі.

— Што-б мне, бацюхна, ні казалі, — мурлыкаў пракурор Філацьеў, — вучоны застаецца вучоным нават у турме, а яго праца ёсць здабытак дзяржавы. А раптам Ульянаў напіша нешта такое, што ўпрыгожыць лепшыя бібліятэкі Расіі?

Кнігі зноў паявіліся ў камеры, спатканні аднавіліся, перапіска ішла сваёй чаргой.

За сцяной, у суседняй камеры, усё яшчэ сядзеў Флегонт. Песні яго рэдка перашкаджалі Владзіміру Ільічу працаваць. Цяпер ён з асаблівым задавальненнем слухаў «Вячэрні звон». Яго краналі ў гэтай песні глыбіня і шчырасць пачуццяў.

«Вечерний звон, вечерний звон!

Как много дум наводит он», —

выводзіў сваім чыстым маладым голасам Флегонт.

«О юных днях в краю родном,

Где я любил, где отчий дом,

И как я, с ним навек простясь,

Там слушал звон в последний раз...»

І Владзімір Ільіч успамінаў родны горад... Прывольна і шырока раскінуўся ён на беразе Волгі, якая для кожнага рускага сэрца гэтак сама невыказна прыгожая і мілая, як Масква, як бярозы і магутныя сосны ў лесе, як яблыневы цвет па вясне і асеннія гронкі рабіны, як снег на палях, што адыходзіць удалеч, як ціхае цурчанне ручаёў у красавіку і вячэрні звон над жытнімі прасторами.

Ён вырас на беразе вялікай ракі, з гарадской кручы Волгу было відаць на многа верст, а за ёй расціраліся ясныя далі, што зліваюцца з гарызонтам... Гэты дзіўны малюнак назаўсёды зацікавіў яго. Гармонія магутных волжскіх вод, бязмежных палёў, шматвяковых лясоў і чыстых, ясных нябёсаў, — увесь гэты прасторны рускі свет акружаў яго з дзяцінства.

... А песня ўсё плыла і плыла па турэмных калідорах.

«Вось рыса, вартая захаплення, — думаў Владзімір Ільіч. — Дзе-б рускі чалавек ні быў, куды-б ён ні трапіў — ён заўсёды спявае. Цяжка яму — спявае. Весела — спявае. Сумна — спявае! Якое хараство ў гэтай песні і які вялікі смутак! І хто яго супакоіць, гэты спрадвечны рускі сум? І смутак-жа ад таго,

што не разгарнуцца ва ўсю народнай сілішчы! А калі разгорнецца, што наробіць? Увесь свет перавярне!»

Размышленні Владзіміра Ільіча перапыніла каманда. У турме настала цішыня. Ён падышоў к сталу, раскрыў першую кнігу, якая трапіла пад руку. Ледзь чутны стук прымусіў яго зноў падысці да сцяны. Ён прынік да яе вухам. Выслушаўшы ўсё, што яму перадаў турэмны тэлеграф, Владзімір Ільіч сам пачаў выстукваць. Там, за сцяной, разумелі яго. «Так, — адказвалі яму, — мы паведзім піцёрскім ткачам, каб яны трымаліся. Так, зразумела, да іх прымкнуць заўтра механічныя заводы. Названы вамі таварыш паедзе да серпухоўскіх ткачоў заўтра-ж». — «Што яшчэ?» — пытаўся Владзімір Ільіч. Ён перадаў прывітанне Крупскай, яна сядзела ў той-жа турме, і папрасіў таварыша Пятра паехаць да літоўцаў... «Усё?» — «Усё!»

Няўважлівым позіткам Владзімір Ільіч зігнуў па голых сценах камеры, па кнігах, наваленых на падлозе. На чым ён спыніўся? Ага! Ён хутка зрабіў з кавалка хлебага мякішу чарнільніцу, наліў у яе малака і падрыхтаваўся пісаць. Займацца вучонай работай яму дазволілі, чарніла і паперу дастаўлялі ў камеру бесперашкодна. Але калі Владзімір Ільіч хацеў напісаць лістоўку або канспіратыўнае пісьмо, ён карыстаўся малаком. Ён пісаў паміж радкамі якой-небудзь кнігі, ставіў на ёй ледзь прыкметны знак; і той, хто атрымліваў яе, павінен быў нагрэць адзначаныя лісты і прачытаць напісанае.

Загрымеў засаў. Владзімір Ільіч маланкава праглынуў чарнільніцу, кінуў кнігу ў куток і павярнуўся да дзвярэй. Маці стаяла перад ім, усміхаючыся скрозь слёзы.

Яна прышла, яна дабілася, — нечуваная справа! — дабілася спаткання не ў агульным зале, а ў камеры!

Ён пасадзіў маці на вузенькі жорсткі ложак. Яна прывяла ў парадак сівыя пасмы валасоў, якія выбіліся з-пад капелюша, і, убачыўшы, што наглядчык стаіць у дзвярах, ласкава сказала:

— Слухайце, я-ж нічога тайнага не скажу сыну. Ды і што я ведаю тайнага? Дайце-ж мне пагутарыць з ім сам-насам, пакіньце нас.

— Нельга, мадам, не загадана, — прабурчэў наглядчык, даволі, між іншым, ветліва.

— А няхай вам ваша сэрца загадае, — параіла наглядчыку маці. — Нябось, і ў вас ёсць маці, а? Добрая, напэўна, старэнькая?

— Іменна, мадам, добрая была старая, царства ёй нябеснае! — і наглядчык, на здзіўленне Владзіміра Ільіча, закрыў за сабой дзверы камеры.

Яны засталіся ўдвая.

Марыя Александраўна, якая трымала сябе ў руках да гэтай хвіліны, заплакала. Слёзы цяклі па яе схудзелым твары, — занадта вялікія пакуты выпалі на долю гэтай жанчыны. Яшчэ криветачыла рана, нанесеная смерцю старэйшага сына, і вось ужо ў турме Владзімір... Яго пагоняць этапам у Сібір, і яна сёння ў

апошні раз перад доўгай разлукай бачыць сына, які выбраў для сябе шлях, поўны небяспек, і калі-б ён адзіноч! Ён пацягнуў за сабою сясцёр, ён і малодшага брата пацягне за сабой — такі ўжо ён!

А маці пад старасць суджана адзіночтва, адзіночтва, калі асабліва патрэбны дзеці, іх галасы, іх рукі. Яна плакала, цесна прытуліўшыся да сына, а ён ціха гладзіў рукой яе сівыя валасы і думаў, што самае страшнае для людзей, якія прысвяцілі сябе рэвалюцыйнай дзейнасці, — слёзы маці. Што ён можа сказаць ёй ва ўцеху, чым абнадзеіць?..

Аднак, Марыя Александраўна і не думала адгаварваць дзяцей ад таго, што яны выбралі мэтай свайго жыцця. Але сэрцу не загадаеш быць каменным! Калі страшэнная сіла вырывае з матчыных рук аднаго сына за другім, сэрца слабее, сівеюць валасы, і не спыніць няпрошаных слёз.

— Ну, даволі, мама! — ціха сказаў Ульянаў. — Даволі плакаць! Ды і чаго плакаць? Паглядзі на мяне, — я бадзёры, здаровы, больш здаровы, чым нават на волі, чэснае слова! І ведаеш, чаму? Прыходзіцца шмат пісаць, а пішу малаком. Наглядчык хлопне дзвярыма, я чарнільніцу ў рот! Гэткім манерам за дзень воляй-няволяй вып'еш бутэльку малака! Хоць і не люблю я гэтую вадкасць, але што карысна — дык гэта бяспрэчна.

Ён засмяяўся; засмяялася скрозь слёзы і маці.

— А і праўда, ты паправіўся, але жаўтаваты. Напэўна, мала спіш і ўсё чытаеш, а?

— Не, не, — супакоіў яе сын. — Я адчуваю сябе зусім добра, запэўніваю цябе. — Ён правёў пальцамі па матчыных валасах. — А вось ты зусім сівая стала!

Гэты дотык супакоіў яе: павяла нечым даўнейшым. Вось так-жа вадзіў ён па яе твары сваімі маленькімі пальцамі ў дзяцінстве. Божа мой, ці даўно гэта было? Ці даўно быў той час, калі ён сказаў сваё першае слова?

— Ведаю, цяжка табе, — прамовіў сын, але яна перабіла яго:

— Досыць, не думай аба мне. Самае цяжкае ўжо ззаду. Чаго мне баяцца пасля таго, што я перажыла ўжо?

— Ты ў нас мужная жанчына, мама, з табой лёгка! — з глыбокай пяшчотай сказаў сын. — Не ведаю, хто і як узнагародзіць цябе.

— Вы мяне ўзнагародзіце, — сказала маці. — Я ганаруся вамі, я не асуджаю вас, барані божа! Кожны ў жыцці павінен следаваць указанням свайго сумлення, падпарадкавацца яму, а не пачуццям... Але і ты хоць часам павінен радаваць мяне. Я табе прысылаю ўсюкую яду, а ты, кажучы, зусім мала ясі. Чаму-ж? — Яна асуджальна паківала галавой.

— Але, мама, — апраўдваўся сын, — ты-ж мне столькі прысылаеш яды, што ёю можна накарміць цэлую роту салдат!

— Роту салдат! — прагаварыла маці. — Ужо вельмі штосьці скромныя апетыты ў тваіх фантастычных салдат.

— Добра, добра, даю слова — буду з'ядаць удвая больш, чым з'ядаў да гэтага часу.

Маці ласкава тарганула яго за вуха.

— Жартаўнік, — прагаварыла яна з робленай строгасцю, — у турме сядзіць і ўсё жартуе! — Яны памаўчалі. — Хутка твая справа скончыцца, — прагаварыла яна з сумам. — Так мне сказаў міністр.

Павязуць цябе далёка-далёка! Я аб табе буду вельмі сумаваць. Ты не забывай мяне, пішы. Хоць радок, ды часцей.

— Я буду часта пісаць, вельмі часта. Наглядчык адчыніў дзверы.

— Мадам, — сказаў ён настойліва, — мне прыкра паведамляць вам гэта, але ваш час скончыўся, мадам.

— Я зараз, зараз! Прычыніце на хвіліну дзверы.

Наглядчык паціснуў плячыма, але дзверы зачыніў.

— Ну, да пабачэння, Валодзя! Не напружвай свае вочы, вунь якія яны стомленыя. — Яна зноў прыпала да сына і замерла ў яго на грудзях. Потым раптам адарвалася і сказала з намаганнем:

— Ну, мілы, будзь цвёрды і моцны духам. Няхай нішто цябе не зломіць. І памятай, як салдата на вайну, праводжу! Я заўсёды дапамагу табе, чым здолею. Бывай, я не ўбачу цябе больш. Марыя Александраўна моцна пацалавала сына.

— Не плач, мама, — тужліва сказаў сын.

— Я не плачу, я не плачу! Я смяюся нават...

— Мадам... — з дакорам прамовіў наглядчык, адчыняючы дзверы.

— Іду, іду.

Маці пайшла.

Ён зноў застаўся адзін у камеры, сеў на ложка. Каменная, магільная ціша... Нібы ён адзін у гэтым пустым, мёртвым свеце, — ён і кавалак шэрага лютаўскага неба, што відаць за кратамі... Шэрае неба, шэрыя брудныя сцены... З якой-бы ярасцю ён развярнуў гэтыя камні, у якія замуруюцца лепшыя чалавечыя пачуцці, лепшыя помыслы і намеры, імкненне да шчасця...

Верабей сеў на выступ акенца, пачысціў крылі... Ульянаву здалася, што зерабей, убачыўшы гэтую шэрую грамаду, пазяхнуў ад нуды і паляцеў. Владзімір Ільіч усміхнуўся, падумаўшы аб пазяхаючым вераб'і, рассмяўся, уявіўшы сабе гэтую фантастычную сцэну.

Зноў ён узяўся за рахункі. Яшчэ два-тры месяцы, і ўсе матэрыялы для кнігі будуць сабраны і сістэматызаваны. Ён яшчэ не ведаў дакладна, як назаве кнігу. Магчыма, ён назаве яе «Гісторыя развіцця капіталізму ў Расіі», калі змест апраўдае такую адказную назву. А ці скончыць ён наогул работу? Што, калі яму перашкодзяць?

— Яны заўсёды і ўсім перашкаджаюць, — адарваўшыся на момант ад работы, сказаў ён сярдзіта. — Ім-бы толькі перашкаджаць людзям жыць і працаваць!

Цішыня стала невыноснай, мозг стаў міўся. Тут загрымеў засаў, у камеру ўвайшоў пракурор Кічын.

«Зноў флюс!» — здзіўлена падумаў Владзімір Ільіч, глядзячы на рыхлую бабскую фізіяномію Кічына, перавязаную чорнай шаўковай хусткай.

— Добры дзень, добры дзень, пане Ульянаў, — з незвычайным захапленнем праспяваў Кічын. — Рады вас бачыць у поўным здароўі і э... э... А кніг, а кніг! Усё працуеце... Нішто так не садзейнічае філасафічным размышленням, як адзінота і цішыня! Адзінота і цішыня — атмасфера геніяў, хе-хе! А вы сёння задумены... Або хандрыце? Між тым я да вас з радаснай, так-с, з вельмі радаснай весткай...

— Я вас слухаю, — суха сказаў Владзімір Ільіч. Пракурор быў яму заўсёды

«Мы пойдзем іншай дарогай».

Карціна мастака Белаўсава

агідны: агідны быў гэты белы мяккі твар, гэты вечны флюс і пывучы бабскі голас.

— Хоць-бы ашчаслівілі расказам аб сваёй працы, — не заўважаючы сухасці субяседніка, сказаў Кічын, бегаючы вачыма па кнігах, па сценах камеры, па фігуры Ульянава. — Я-ж таксама ў нейкай меры паклоннік сачыніцельства і нават адстаяў вас ад пасяганняў некаторых асоб. Працаваць вам, бацюхна, хацелі забараніць, але тут паўстаў я. «Дазвольце, — сказаў я, — дазвольце. А раптам нараджаецца нешта нават больш вялікае, чым «Што рабіць?» Чэрнышэўскага? Дазвольце, — кажу! Гэтак мы ўсю літаратуру прыкончым, а чым цяпер слаўна Расія?»

— Ці не марыце вы ўжо загнаць усю літаратуру ў такую вось адзіноту, каб яна расцвіла на карысць Расіі?

— Э-эх, бацюхна, пісьменнікі якраз самі мараць аб адзіноце. Дапамагаем, дапамагаем, як можам, хе-хе!

— Прабачце, я заняты, — сказаў Владзімір Ільіч, устаючы. — Чым магу служыць?

— Ах, прабачце, загаварыўся! Паводле высчайшага загаду вас высылаюць

у Сібір. Таксама, так сказаць, адзіночныя месцы, тайга-с, цішыня, паветра!

— Калі? — рэзка спытаў Владзімір Ільіч.

— Бацюхна, ды вы-б хоць пра тэрмін спыталі! — здзіўся Кічын. — На тры гады вас, бацюхна, на тры гады. Праз суткі-с, праз суткі-с.

Владзімір Ільіч апусціўся на крэсла.

— Чорт вазьмі, — сказаў ён з сэрцам, — вось не ў час!

— Не разумею, — яшчэ больш здзіўляючыся, прамовіў Кічын.

— Што-ж тут разумець! Я яшчэ не сабраў для кнігі ўсе матэрыялы! — злосна адказаў Владзімір Ільіч.

Кічын развёў рукамі, — адказ здзіўляў яго.

... Праз два з паловай месяца Владзімір Ільіч прыбыў на месцасылкі, у сяло Шушэнскае, атрымаў ад енісейскага губернатара паведамленне, што яму будзе выдавацца восем рублёў у месяц на ўтрыманне, адзенне і кватэру («з паршывай авечкі хоць воўны клок», — гаварыў Владзімір Ільіч), і сеў за работу. Усе просьбы маці аб дазvole хвораму сыну жыць у Краснаярску засталіся без адказу.

ВЫБАРЫ ў МЯСЦОВЫЯ СОВЕТЫ ДЭПУТАТАЎ ПРАЦОЎНЫХ

А. Н. ЗАХАРАВА,

намеснік старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР

У НАШАЙ рэспубліцы, як і ва ўсёй краіне, разгарнулася падрыхтоўка да выбараў у абласныя, раённыя, гарадскія, сельскія і пасялковыя Саветы дэпутатаў працоўных. Падрыхтоўка да выбараў выклікала новы ўсенародны вытворчы і палітычны ўздзім.

Два гады прайшло пасля мінулых выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Гэта былі гады новага росквіту і ўздыму нашай Радзімы. Яшчэ лепш і прыгажэй стала жыццё савецкіх людзей. Савецкі народ, узброены гістарычнымі рашэннямі XIX з'езда партыі і геніяльнай працай І. В. Сталіна «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР», пад выпрабаваным кіраўніцтвам Комуністычнай партыі ўпэўнена будзе кунізм.

У дні падрыхтоўкі да выбараў з новай сілай разгортваецца сацыялістычнае саборніцтва. Газеты штодзённа паведамляюць аб працоўных подзвігах беларускага народа. Аўтамабілісты і трактарабудульнікі Мінска, чыгуначнікі Брэста, ткачы Гродна, машынабудульнікі Гомеля — рабочыя і работніцы, калгаснікі і калгасніцы ўсёй рэспублікі становяцца на стаханавую вахту ў гэты выбараў.

Выбарчая кампанія ў нашай краіне праходзіць пад сцягам сапраўды народнай, да канца паслядоўнай савецкай дэмакратыі. Выбіраць і быць выбранымі ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных (як і ва ўсе іншыя органы дзяржаўнай улады) маюць права ўсе грамадзяне, якія дасягнулі 18 год, незалежна ад расавай і нацыянальнай прыналежнасці, полу, веравызнання, адукацыйнага цэнзу, аседласці, сацыяльнага паходжання, маёмаснага стану і мінулай дзейнасці. Гэта залатымі літарамі запісана ў Сталінскай Канстытуцыі — самай дэмакратычнай у свеце.

Буржуазныя заправілы капіталістычных краін не супроць пахваліцца сваімі канстытуцыямі. Але працоўны народ добра ведае, што гэта балбатня і наглае ашуканства. Ён добра ведае, што прадстаўляе сабой канстытуцыя ў капіталістычных краінах, у прыватнасці ў Злучаных Штатах Амерыкі, дзе многія мільёны неграў пазбаўлены ўсялякіх правоў, дзе выбар-

чая сістэма пабудавана ва ўгоду ўладзе капіталістаў. У гістарычнай прамове на XIX з'ездзе Комуністычнай партыі Савецкага Саюза І. В. Сталін з асаблівай пераканальнасцю паказаў рэакцыйнасць і прадажнасць буржуазіі:

«Раней буржуазія дазваляла сабе ліберальнічаць, адстойвала буржуазна-дэмакратычныя свабоды і тым стварала сабе папулярнасць у народзе. Цяпер ад лібералізма не засталася і следу. Няма больш так званай «свабоды асобы», — правы асобы прызнаюцца цяпер толькі за тымі, у якіх ёсць капітал, а ўсе іншыя грамадзяне лічацца сырым чалавечым матэрыялам, прыгодным толькі для эксплуатацыі. Растапан прынцып роўнапраўя людзей і нацый, ён заменен прынцыпам поўнапраўя эксплуатаатарскай меншасці і бяспраўя эксплуатаемай большасці грамадзян».

У нашай краіне мільёны людзей прымаюць актыўны ўдзел у выбарчай кампаніі. Інакш і быць не можа ў краіне перамогшага сацыялізма, дзе народ з'яўляецца адзіным гаспадаром усіх багаццяў. Самы актыўны ўдзел у падрыхтоўцы да выбараў прымаюць жанчыны, шырока выкарыстоўваючы прадастаўленыя ім Сталінскай Канстытуцыяй роўныя з мужчынамі правы ва ўсіх галінах дзяржаўнага, гаспадарчага, культурнага і грамадска-палітычнага жыцця.

Каля 30 тысяч жанчын рэспублікі былі выбраны ў час мінулых выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Для большасці з іх галоўным з'яўляюцца клопаты аб добрабыце народа. Дэпутаты ўнікаюць у работу школ, больніц, дзіцячых садоў, яслей, кааперацыі, жыллёвага будаўніцтва. Няма сумнення, што ў надыходзячых выбарах сярод выбраннікаў народа жанчыны зоймуць дастойнае месца.

Тысячы жанчын рэспублікі выбраны членамі выбарчых камісій, даверанымі асобамі, працуюць агітатарамі сярод насельніцтва. Толькі ў складзе акруговых выбарчых камісій — 93 605 жанчын. Удзел у выбарчай кампаніі з'явіцца для іх вялікай школай палітычнага выхавання.

З усёй сур'ёзнасцю жанчыны-актывісткі адносяцца

1952 год

Маскоўскае метро — адно з прыгажэйшых збудаванняў свету.

У 1952 годзе масквічы атрымалі новую лінію метро, якая злучае Курскі вакзал з Беларускім. Гэта — «Новая кальцавая». Станцыя «Комсамольская-кальцавая» — самая лепшая, яна злучае тры вакзалы і старую лінію метро з новай кальцавой. За адну гадзіну яе падземныя ходы здольны прапусціць сто тысяч чалавек. Захапляе ўсіх багаццем афармлення «Беларуская-кальцавая». Дванаццаць мазаічных пано ўваскрэшаюць подзвігі беларускіх партызан у гады Вялікай Айчыннай вайны, расказваюць аб самаадданай працы беларускага народа ў пасляваенныя гады.

На здымку: падземны вестыбюль станцыі «Батанічны сад» — адной з станцый новай лініі метро.

Фото Веліжаніна
(Фотахроніка ТАСС)

да даручанай ім справы. Браніслава Іванаўна Барысевіч — старшыня жаночага Савета калгаса «Комсомолец» Гарадзішчанскага раёна Баранавіцкай вобласці — працуе агітатарам. Часта праводзіць яна гутаркі з калгаснікамі на палітычныя тэмы, цесна ўвязваючы агульна-палітычныя задачы краіны з канкрэтнымі задачамі свайго калгаса.

З задавальненнем слухаюць гутаркі свайго агітатора — Веры Канстанцінаўны Дземідзенка — члены паляводчай брыгады калгаса імя Маленкова Сінкевіцкага сельсавета Ленінскага раёна. Простай і яснай мовай Вера Канстанцінаўна расказвае слухачам аб вялікіх дасягненнях нашай Радзімы ў будаўніцтве камунізма, аб жыцці і барацьбе працоўных капіталістычных краін. Няхай-жа праўдзівыя і гарачыя словы агітатора — гутаркі аб гістарычных рашэннях XIX з'езда партыі, аб Сталінскай Канстытуцыі, аб барацьбе народаў за мір і многім іншым — дайдуць да кожнага выбаршчыка нашай рэспублікі.

З велізарным патрыятычным уздымам праходзіць у рэспубліцы вылучэнне кандыдатаў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Першым сваім кандыдатам беларускі народ адзінадушна назваў самага дарагога чалавека, правадыра працоўных усяго свету — вялікага Сталіна. З імем таварыша Сталіна наша краіна ідзе ад перамогі да перамогі. Яму — роднаму бацьку, правадыру і настаўніку — беларускі народ абавязаны сваім працвітаннем, сваім шчаслівым жыццём.

Выбары ў мясцовыя Саветы яшчэ і яшчэ раз прадеманструюць перад усім светам маральна-палітычнае адзінства савецкага народа, яго згуртаванасць і адданасць вялікай Комуністычнай партыі, яго гарачую любоў да свайго правадыра і настаўніка роднага таварыша Сталіна.

1952 год

У Маскве ўзвышаецца восем высотных будынкаў, восем прыгожых палацаў. Савецкія архітэктары ўклалі шмат любові ў распрацоўку планаў гэтых палацаў. І будаўнікі не шкадуюць працы, майстэрства, каб ператварыць у жыццё іх замеслы.

У мінулым годзе Масква прыняла першы высотны дом на Кацельніцкай наберажнай, другім увайшоў у строй дзеючы высотны дом на Смаленскай плошчы. Гэтыя дамы зроблены з усімі выгодамі, пачынаючы ад даведачных сталоў, бюро заказаў да ліфта. На плоскіх дахах дома на Кацельніцкай летам будуць зроблены пляцоўкі для адпачынку і гульні дзяцей, там будуць разбіты кветкавыя клумбы, абсталяваны саляры і г. д.

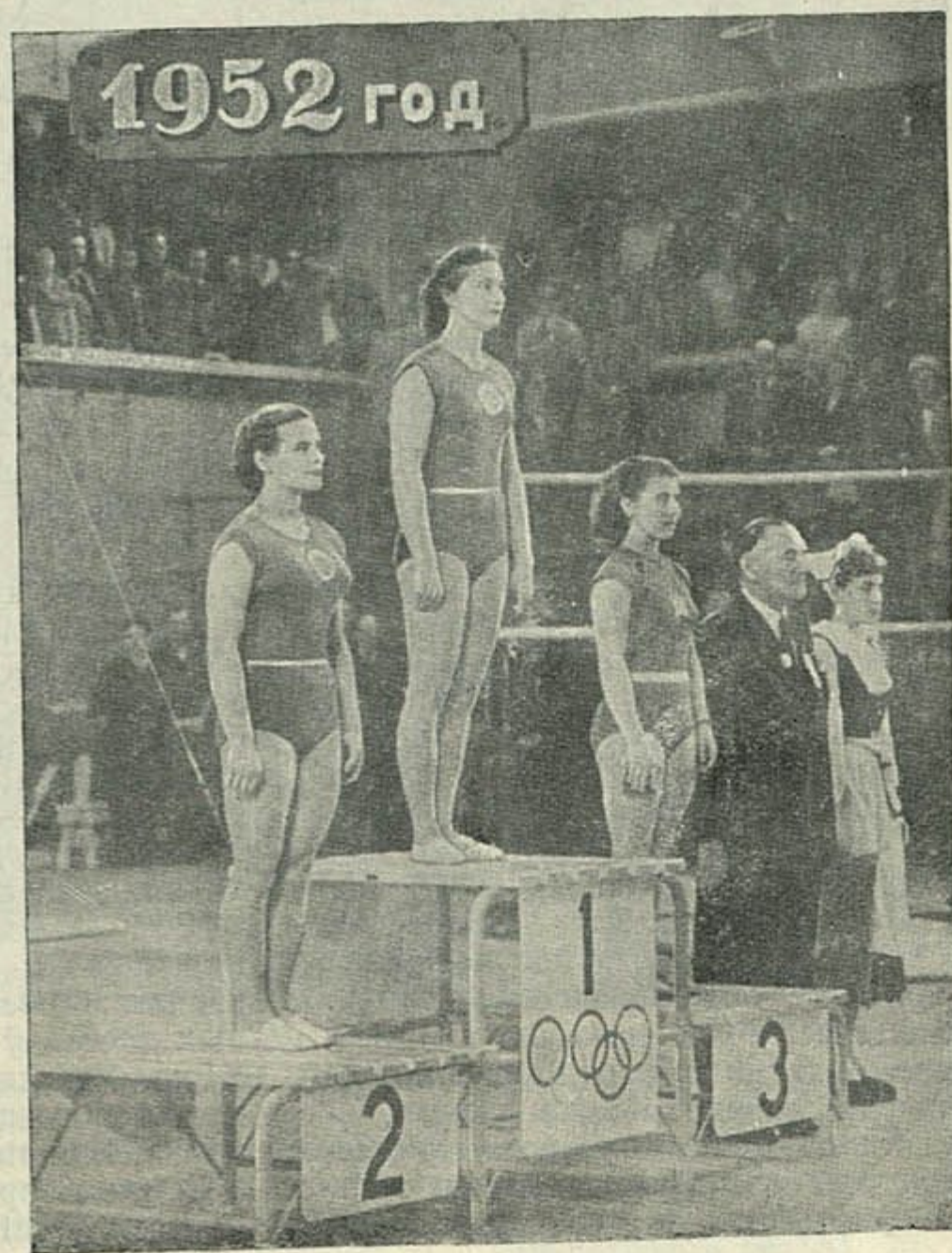
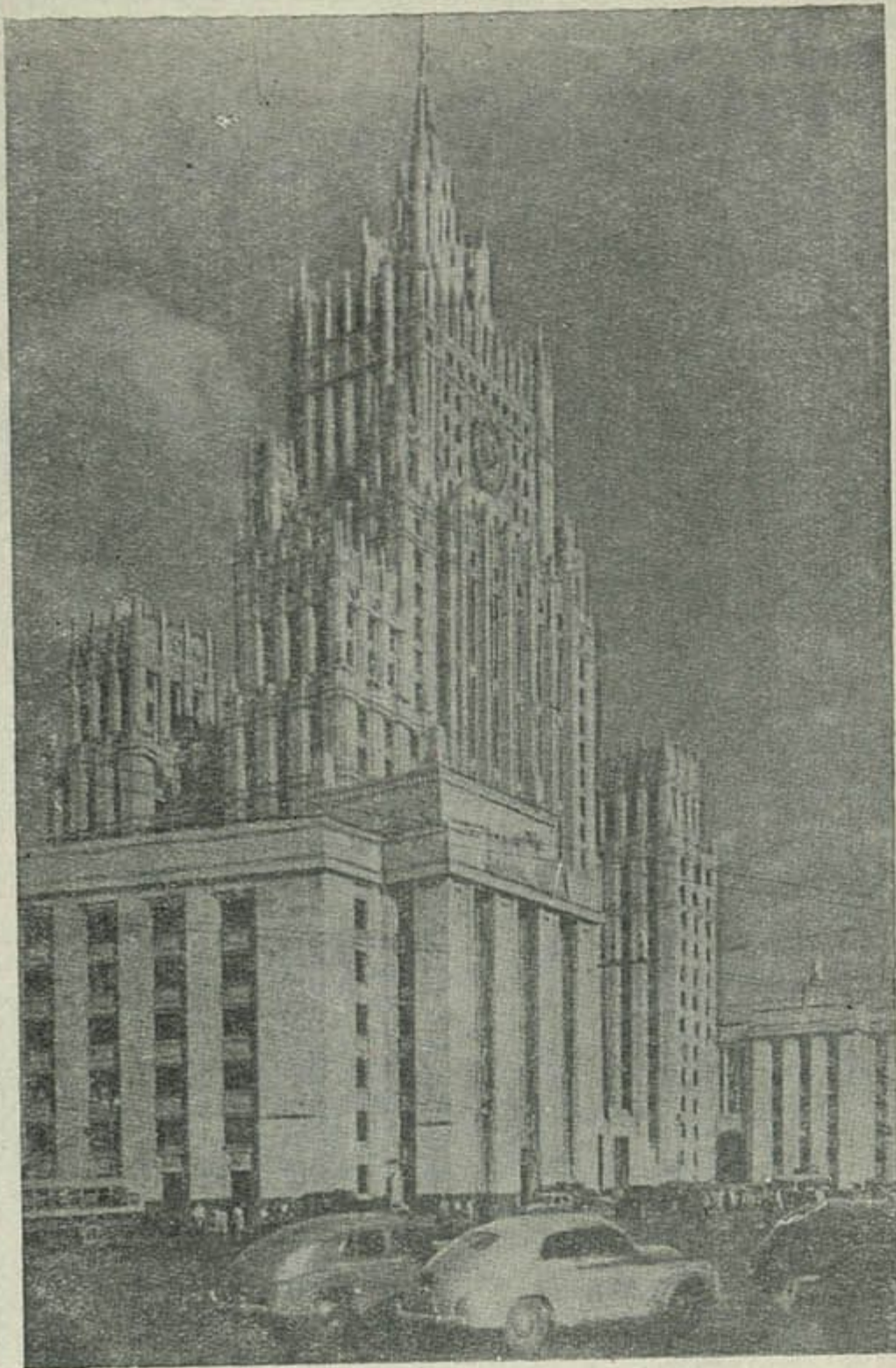
На верхнім здымку: высотны дом на Смаленскай плошчы.

Фото Л. Велікжаніна
(Фотахроніка ТАСС)

Увесь свет з цікавасцю сачыў за адбываўшыміся ў Хельсінкі XV алімпійскімі іграмі. Мацнейшыя савецкія спартсмены ўпершыню ўдзельнічалі ў алімпійскіх іграх і адстаялі чэсць сваёй Радзімы. У спаборніцтвах на асабістае прышывства па гімнастыцы званне абсалютнай чэмпіёнкі XV алімпійскіх іграў заваявала савецкая спартсменка М. Гарахоўская. Ёй уручан залаты медаль. Другое месца заваявала таксама савецкая спартсменка Н. Бачарова. Яна атрымала срэбны медаль. На трэцяе месца вышла венгерская гімнастка М. Карондзі.

На здымку: пераможцы спаборніцтваў на пачотным п'едэстале.

Фото В. Севасцьянова
(Фотахроніка ТАСС)

«Збор подпісаў за мір ва Францыі».

Карціна мастака І. Давідовіча.

ДРУГАЯ ДЭКАДА БЕЛАРУСКАГА МАСТАЦТВА Ў МАСКВЕ

Е. УРАЛАВА,

намеснік старшыні Савета Міністраў БССР.

ЦВЕРДЫМ поступам ідзе савецкі народ да вялікай мэты — камунізма.

У гістарычных рашэннях XIX з'езда партыі, у геніяльных творах правадыра і настаўніка таварыша Сталіна працоўныя савецкай краіны чэрпаюць натхненне і сілы для паспяховага выканання задач, пастаўленых планам пятай пяцігодкі.

Гэтыя задачы велізарныя, але яны па плячу савецкаму народу. Узбагачаны вопытам сацыялістычнага будаўніцтва, наш народ поўны творчай энергіі. Кожны дзень у нашай краіне багаты выдатнымі прыкладамі працоўнай доблесці мільёнаў савецкіх людзей на самых

рознастайных участках народнай гаспадаркі, літаратуры і мастацтва.

Рашэнні XIX з'езда адкрываюць перспектывы далейшага росту і працвітання нашай краіны, вызначаюць шляхі далейшага развіцця мастацтва, закліканага ствараць яркія творы, дастойныя нашай эпохі, вялікага савецкага народа.

За пасляваенныя гады беларускі народ разам з усімі народамі Савецкага Саюза дасягнуў каласальных поспехаў у эканоміцы і культуры. Узрасла і ўзмацнела наша прамысловасць, сельская гаспадарка. Вялікія дасягненні мы маем у галіне літаратуры і мастацтва.

Дасягненні беларускага народа

ў галіне літаратуры і мастацтва нам прадстаіць паказаць у лютым 1953 года ў сталіцы нашай Радзімы — Маскве, там, дзе жыве і працуе на радасць савецкага народа і ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва вялікі правадыр і настаўнік таварыш Сталін.

Лепшыя прадстаўнікі літаратуры і мастацтва Беларусі будуць трымаць творчы экзамен перад грамадскасцю сталіцы, пакажуць дасягненні сацыялістычнай культуры рэспублікі за пасляваенныя гады.

Уся армія работнікаў мастацтва і літаратуры рэспублікі — артысты, пісьменнікі, музыканты, кампазітары, мастакі — з велізарным натхненнем рыхтуецца да гэтай знамянальнай падзеі.

Другая дэкада беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве (першая была ў 1940 годзе) — падзея найвялікшага культурнага значэння для ўсяго беларускага народа.

Тэатры рэспублікі і музычныя калектывы рыхтуюць да дэкады абшырны рэпертуар, прысвечаны гераічнай барацьбе нашага народа пад кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна за свабоду і незалежнасць сваёй Радзімы, стваральнай працы працоўных Беларусі, непарушнай сталінскай дружбе народаў Савецкага Саюза.

Беларускі дзяржаўны тэатр оперы і балета пакажа новую оперу «Дзяўчына з Палесся» Е. Цікоцкага (лібрэто П. Броўкі і Е. Рамановіча), прысвечаную гераічнай барацьбе беларускіх партызан у гады Вялікай Айчыннай вайны. Калектыв опернага тэатра падрыхтаваў для паказу ў Маскве і нацыянальны балет «Князь-возера» В. Залатарова, удастоены Сталінскай прэміі. Твор гэты адлюстроўвае барацьбу беларускага народа за сваю незалежнасць і свабоду. Лібрэто балета напісана па матывах беларускай легенды.

Тэатр упершыню падрыхтаваў класічную оперу «Страшны двор» польскага кампазітара С. Манюшка, якая карыстаецца вялікім поспехам у працоўных горада Мінска. Музыка оперы меладычная і жыццерадасная, уключае багатыя элементы польскай народнай музычнай творчасці. Гэты спектакль садзейнічае ўмацаванню брацкіх творчых сувязей паміж савецкім і польскім народамі.

Калектыв Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы пакажа ў Маскве спектакль «Шчасце паэта» В. Віткі, прысвечаны жыццю і творчай дзейнасці народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Да паказу рыхтуецца і новы спектакль «Трэцяя

асоба» К. Крапівы. Гэты твор прысвячаецца рабочаму класу Беларусі, творчай працы і жыццю стаханавцаў і інжынераў Мінскага аўтамабільнага завода. Таксама будзе паказаны спектакль «Пяюць жаваранкі» К. Крапівы, удастоены Сталінскай прэміі. У спектаклі апяваецца радасць калгаснай працы, паказваецца барацьба перадавых людзей супроць адсталых, якія тармозяць будаўніцтва камунізма на сяле. Са сцэны маскоўскіх тэатраў глядач убачыць і спектакль «Залп Аўроры» па п'есе Бальшындова і Чыаурэлі. У гэтай пастаноўцы, прысвечанай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, у ролі В. І. Леніна з поспехам выступае народны артыст СССР П. Малчанаў, а ролю І. В. Сталіна выконвае народны артыст СССР Б. Платонаў.

У дэкадзе таксама ўдзельнічае Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа, які паспяхова працуе ў г. Віцебску. У яго рэпертуары «Ворагі» М. Горкага — сацыяльная драма аб рэвалюцыйных падзеях 1905 г.; класічны твор беларускай драматургіі «Раскіданае гняздо» Янкі Купалы, дзе паказваецца рэвалюцыйнае прабуджэнне рабочага сялянства Беларусі ў 1912—1913 гадах; п'еса беларускіх драматургаў К. Губарэвіча і І. Дорскага «Алазанская даліна» на тэму аб дружбе савецкіх людзей. Калектыў тэатра выпускае спектакль «Неспакойныя сэрцы» па п'есе А. Кучара, прысвечанай моладзі Мінскага трактарнага завода. Масквічы ўбачаць і ўдастоены Сталінскай прэміі спектакль «Несцерка» В. Вольскага па матывах беларускага фальклора.

Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР завяршае работу над пастаноўкай п'есы драматурга В. Палескага «Што пасееш, то і пажнеш» аб наватарах у гарадскім будаўніцтве. Таксама рыхтуюцца да паказу вядомая трагедыя «Кароль Лір» Шэкспіра, «Варвары» М. Горкага, у якой паказваецца наспяваючая пагібель капіталізма, п'еса «Шакалы» Якабсона, якая гнеўна выкрывае амерыканскіх імперыялістаў.

Музычныя калектывы рэспублікі выступаюць з выкананнем новых твораў беларускіх кампазітараў. Жыхары Масквы пачуюць трэцюю сімфонію і фантазію для скрыпкі з аркестрам Н. Аладава, а таксама новыя кантаты, сімфанічныя і камерныя творы кампазітараў А. Багатырова, Е. Цікоцкага, Н. Чуркіна, Д. Лукаса, В. Алоўнікава, Г. Пукста, В. Яфімава і іншых.

Вялікую канцэртную праграму рыхтуюць аркестр народных інструментаў, якім кіруе заслужаны

артыст БССР І. Жыновіч, беларускі дзяржаўны хор пад кіраўніцтвам народнага артыста БССР Г. Шырмы. У дэкадзе прыме ўдзел і нядаўна створаны беларускі народны хор пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Г. Цітовіча.

У канцэртах таксама выступіць харэаграфічны ансамбль Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў, Слонімскага Дома культуры і ансамбль прамкааперацыі горада Мінска.

На выстаўцы прафесіянальнага выяўленчага мастацтва будучы прадстаўлены лепшыя творы жывапісу, графікі і скульптуры, выкананыя беларускімі мастакамі за апошнія гады. Гераічныя, ратныя і працоўныя подзвігі народа, барацьба за мір, сталінская дружба народаў — вядучыя тэмы творчасці нашых жывапісцаў, скульптараў і графікаў. Многія мастакі працуюць над увасабленнем у сваіх творах вобразаў геніяльных правадыроў партыі і народа В. І. Леніна і І. В. Сталіна.

Рыхтуюцца таксама выстаўка твораў майстроў народнай выяўленчай творчасці і прыкладнага мастацтва. Гродзенскія ткачы і вялікім густам і майстэрствам выканалі для выстаўкі габелен «Сталін — наш сцяг».

Зараз у абласных цэнтрах рэспублікі праходзяць выстаўкі народнай творчасці. Лепшыя творы

будуць уключаны ў экспазіцыю выстаўкі ў Маскве.

Мастацтва Савецкай Беларусі будзе прадстаўлена ў Маскве ва ўсім яго шматгранным аб'ёме. Побач з работамі выдатных майстроў старэйшага пакалення будзе паказана і творчасць нашай моладзі. Вядучыя ролі ва многіх спектаклях будуць выконваць маладыя акторы, выхаванцы нашых тэатральных ВНУ і гуртоў самадзейнасці, як напрыклад: лаўрэат Сталінскай прэміі Л. Драздова, Г. Арлова, Е. Яроменка, Г. Раксанава, Л. Ражанава, Т. Аляксеева, В. Кудрэвіч, Р. Асіпенка, Т. Ніжнікава і іншыя.

Для аказання дапамогі ў падрыхтоўцы да дэкады беларускага мастацтва запрошаны кансультанты — майстры мастацтваў з Масквы — галоўны дырыжор Вялікага тэатра Саюза ССР Н. С. Галаванаў, рэжысёр МХАТ'а І. І. Раеўскі, рэжысёр Б. А. Пакроўскі, рэжысёр І. Я. Судакоў, балетмейстэры А. Н. Ермалаеў і І. Маісееў.

Работнікі мастацтваў, як і ўвесь беларускі народ, з хваляваннем чакаюць і ўзмоцнена рыхтуюцца да сустрэчы з патрабавальным маскоўскім глядачом.

Нашы спевакі, музыканты, кампазітары прыкладуць усе сілы, каб дастойна прадставіць грамадскай роднай Масквы, брацкаму рускаму народу квітнеючае мастацтва Савецкай Беларусі, натхнёнае вялікімі ідэямі партыі Леніна — Сталіна.

Калектыў мастацкай самадзейнасці промарцелі «20 верасня» (Мікашэвічы, Ленінскі раён, Пінская вобласць) адзін з лепшых у вобласці. Калектыў рэгулярна выступае з канцэртамі ў калгасных клубах і ў хатах-чытальнях.

На здымку: выкананне беларускага народнага танца «Юрачка». На першым плане — ткачы Яўгенія Грыгарэвіч.

Фото А. Дзіглава
(Фотакроніка БелТА)

МІР ПЕРАМОЖА ВАЙНУ

Л. АЛЕКСАНДРОУСКАЯ,
народная артыстка СССР і БССР.

У ВЕНЕ два мільёны жыхароў. Горад падзелены на пяць сектараў: амерыканскі, савецкі, французскі, брытанскі і міжнародны.

З выпадку надыходзячых свят — каляд і Новага года — вітрыны магазінаў асабліва прыгожыя. Але вынікі вайны відаць то там, то тут. Не забыты раны, нанесеныя вайной і людзям і помнікам архітэктуры. Жыхары Вены горача зацікаўлены ў захаванні міру, таму насельніцтва аўстрыйскай сталіцы так радасна сустракае дэлегатаў і гасцей Кангрэса народаў у абарону міру.

На будынках, фабрыках, заводах — сцягі, лозунгі, плакаты, эмблемы міру.

Аўстрыйцы ганарацца тым, што дзякуючы Кангрэсу народаў іх сталіца будзе назаўсёды звязана з самай цудоўнай справай, за якую змагаецца чалавек, — са справай міру.

Рознастайнасць касцюмаў, моў, соцыяльнага становішча, рэлігій, палітычных поглядаў настолькі вялікая, што цяжка ўявіць сабе ўсю іх гаму. Але ўсе мы, удзельнікі Кангрэса, ведалі адну мову, зразумелую ўсім прыехаўшым і ўсім нас прыслаўшым, — мову міру.

Сцэна «Канцэртхауза», у памяшканні якога адбываўся Кангрэс, зверху да нізу ўпрыгожана доўгімі шаўковымі блакітнымі палотнішчамі, на якіх залатымі літарамі на васьмі мовах напісана: «Кангрэс народаў у абарону міру».

Паседжанне Кангрэса адкрывае Жан Лафіт. Ён зачытвае спіс кандыдатаў у прэзідыум. Спіс у 200 кандыдатаў аднагалосна прымаецца дэлегатамі.

Гэта сапраўдны Кангрэс народаў. 85 нацыянальных сцягоў ўпрыгожваюць сцэну. Прысутнічаюць 2 000 дэлегатаў і гасцей — рабочых, артыстаў, вучоных, прафесараў, пісьменнікаў, сялян, журналістаў, юрыстаў, палітычных дзеячоў, камерсантаў, ваенных, служыцеляў царквы.

На Кангрэсе выступаюць такія відныя барацьбіты за мір, як Жоліо-Кюры — старшыня Сусветнага Савета Міру, Кітчлу — глава індыйскай дэлегацыі, Сун Цзін-лін — кітайскі грамадскі дзеяч, Анна Зегерс — нямецкая пісьменніца, Ізабела Блюм (Бельгія), Моніка Фелтан (Англія), Эжэні Катон (Францыя) і інш.

У імя міру ўрачыста гучаць прывітанні гераічным народам Карэі, В'етнама, Малайі, чые прадстаўнікі з высокай трыбуны Кангрэса раскажваюць жахлівую праўду аб пакутах сваіх народаў, якія змагаюцца за свабоду і незалежнасць.

Ды хіба можна спакойна слухаць з вуснаў дэлегатаў карэйскага народа, як агрэсары, забіўшы на восьмым месяцы цяжарнасці жанчыну, распаролі ёй жывот, выцягнулі адтуль дзіця і разадралі яго на часткі. Як гэтыя варвары 20 стагоддзя, забіўшы на вачах маці яе дзіця, выкалалі яму вочы і прымушалі маці з'есці гэтыя вочы.

Дэлегатка карэйскага народа пані Кін Эн Сун, звяртаючыся да грамадзян і грамадзянак Амерыкі (амерыканцы таксама прысутнічалі на гэтым кангрэсе), гаварыла: «Калі вы любіце свабоду і незалежнасць, шчасце, калі вы не хочаце адчуць таго гора, якое адчуваюць зараз карэйскія жанчыны, вы не павінны больш пасылаць сваіх мужоў, братоў і

сыноў. Ці ведаеце вы, што на юных тварах вашых мужоў, сыноў і братоў застаецца ганебны след агрэсараў і забойцаў?».

Ніколі амерыканскім салдатам не зламаць волю карэйскага народа. Карэйскі народ не будзе пакораны, таму што карэйскі народ любіць сваю свабоду, цэніць незалежнасць і змагаецца за яе, не шкадуючы свайго жыцця. Агрэсары не змогуць пазбегнуць ганебнага паражэння.

Прадстаўнікі французскага народа, народы Індыі і Кітая і іншых краін са слязьмі на вачах ускакваюць і сардэчна абнімаюць карэянку, якая толькі што сышла з трыбуны. Сотні рук цягнуцца, каб паціснуць яе руку, каб перадаць сваё хваляванне, сваё спачуванне і жаданне зрабіць усё для спынення пакут народаў Карэі.

Узыходзячы адзін за другім на трыбуну Кангрэса, дэлегаты выказваюць гарачае імкненне народаў захаваць мір.

Выступленні прадстаўнікоў каланіяльных і залежных народаў Азіі, Афрыкі, Лацінскай Амерыкі аб барацьбе супроць каланіяльнай сістэмы — фактара вайны, аб неабходнасці спыніць вайну ў Карэі, В'етнаме, Малайі, а таксама аб забароне злачынай бактэрыялагічнай вайны поўны глыбокага хвалявання.

Вельмі хваляючым было выступленне ўдавы Юліуса Фучыка — Густы Фучык. Дэлегаты сустрэлі яе паяўленне на трыбуне бурай воплескаў.

Яна сказала, што, удастойваючы кнігу Фучыка «Рэпартаж з пятлёй на шыі» самай высокай узнагароды, прыхільнікі міру тым самым прызналі заслугу Фучыка ў яго барацьбе за мір, за свабоду. «Мы ведаем, — гаварыла яна, — што расізм з'яўляецца зброяй вайны. У нашай краіне праследуюць тых, хто рыхтуе вайну. Чэхаславацкі народ любіць мір для ўсіх народаў. «Людзі, я любіў вас, будзьце пільнымі», — гаварыў Юліус Фучык».

Цяжка апісаць хваляючыя хвіліны, калі дэлегаты віталі жонку Юліуса Фучыка. Гэтае вітанне вылівалася ў працяглых воплесках, у праявах сапраўднага энтузіязма.

Выступленні савецкіх дэлегатаў сустракаліся бурай авацыяй у адрас мірнай палітыкі нашага ўрада. Дэлегаты, стоячы, шумна выказвалі свае сімпатыі тым мэтам, якія ставіць перад сабой савецкі народ.

У сваім выступленні Александр Карнейчук, адвргаючы хлусню аб тым, што нібы Савецкая Армія пагражае іншым краінам, прывёў факты, калі Савецкая Армія па загаду свайго ўрада адышла з тэрыторыі Кітая. Карэі, Нарвегіі, Балгарыі, Чэхаславакіі, Югаславіі, пакінуўшы на тэрыторыі гэтых дзяржаў магілы савецкіх воінаў, якія пралілі сваю кроў за выратаванне сусветнай цывілізацыі ад фашызма. Зал Кангрэса ў адказ на гэтую заяву Карнейчука страсануўся ад авацыі.

Дэлегаты іранічна смяяліся, калі Карнейчук, звяртаючыся да італьянскай дэлегацыі, сказаў: «Прабачце, але мы не можам паверыць, каб ваш урад зафрахтаваў амерыканскія лінкоры і крэйсеры для перавозкі італьянскіх мандарынаў. Пры ўсёй маёй фантазіі пісьменніка я не магу ўявіць сабе, каб пан Чэрчыль зафрахтаваў амерыканскія лінкоры, авіяноскі, крэйсеры для перавозкі егіпецкай бавоўны».

Так дэлегатy Кангрэса, ахопленыя парывам любві і удзячнасці да гераічнага народа Карэі, выражаюць свае пачуцці Кін Ен Сун — слаўнай дачцэ карэйскага народа, адной з кіраўніц Дэмакратычнага саюза жанчын Карэі. Пасля яе палымянай прамовы перад удзельнікамі Кангрэса ёй не далі прайсці на сваё месца — яе паднялі на рукі.

Фото В. Севасьянова
(Фотакроніка ТАСС).

Воля народаў да міру велізарна. Аўстрыйскі Совет міру арганізаваў масавую дэманстрацыю ў чэсць таго, што ў Вене сабраліся прадстаўнікі народаў усіх краін. У гэтай дэманстрацыі прынялі ўдзел дзесяткі тысяч чалавек. Са спевамі праходзіла моладзь, размахвалі блакітнымі сцяжкамі дзеці. Дэманстрантаў цёпла віталі члены прэзідыума.

У кулуарах Кангрэса можна было наглядаць цікавыя сустрэчы прыяцеляў, знаёмых з ранейшых Кангрэсаў, чуць гарачыя гутаркі і прывітанні, бачыць, як завязваюцца новыя дружбы і знаёмствы, сцэнтаваныя вялікімі ідэямі барацьбы за мір.

Некаторыя правячыя кругі не пускалі дэлегатаў на Кангрэс, адмаўляючы ім у візах, пашпартах і іншых дакументах. Але для трыумфу міру і справядлівасці няма межаў. Справіўшыся з велізарнымі цяжкасцямі, дэлегатy ўсё-ж дабраліся да зала Кангрэса і далучылі свой голас да абаронцаў міру. Так было з італьянскай дэлегацыяй, якой адмовілі ў візах. Яна, хоць і са спазненнем і без віз, але прыбыла на Кангрэс. З 200 намечаных італьянскіх дэлегатаў на Кангрэсе прысутнічала 198. Усе яны з'явіліся ў самым вясёлым настроі. Італьянскія дэлегатy ў часе перапынкаў запявалі міжнародныя песні міру, якія потым падхапляліся ўсімі прысутнымі.

Некаторыя барацьбіты за мір, якім не ўдалося прыбыць на Кангрэс, прыслалі свае выступленні запісанымі на плёнку, і дэлегатy з глыбокай увагай слухалі прамовы гэтых далёкіх і адважных прыяцеляў міру.

Масу ўражанняў, шмат нябачанага і нечуванага даў мне гэты Кангрэс. Апошняе начное паседжанне Кангрэса, на якім прымаліся два асноўныя яго дакументы («Адозва Кангрэса народаў у абарону міру»

і «Зварот да ўрадаў пяці вялікіх дзяржаў»), пераўзышло самыя фантастычныя ўяўленні. Не глядзячы на тры гадзіны ночы, стомленасці не адчувалася.

Кангрэс абвясціў права ўсіх народаў распараджацца ўласным лёсам, выбіраць свой спосаб жыцця, не дапускаючы ўмяшання ва ўнутраныя справы, якімі-б матывамі яно ні апраўдвалася. Нацыянальная незалежнасць усіх дзяржаў — залог міру.

Пагадненне паміж пяццю вялікімі дзяржавамі, заключэнне Пакта міру павінна пакласці канец міжнароднаму напружанню і выратаваць свет ад страшэнных няшчасцяў.

Дэлегатy ў адзіным парыве, ускочыўшы з месц, на ўсіх мовах віталі прыняцце гэтых дакументаў. Больш гадзіны цягнулася авацыя. Узняўшыся крыж на крыж за рукі, скандыруючы слова «мір», яны размахвалі хусткамі ўсіх колераў, усіх краін. Авацыі змяняліся авацыямі. Братанне, абдымкі, слёзы радасці, самыя высокія чалавечыя пачуцці прарваліся магутнай хваляй, якая, здавалася, навек злучыла народы ў адзіным імкненні адстаяць сваё і дзяцей сваіх шчасце, каб праўда жыцця перамагла смерць.

Любоў і гордасць за нашу Радзіму, павага і велізарны аўтарытэт народаў свету да Совецкага Саюза ўсяляе поўную ўпэўненасць у тым, што справа міру, падтрыманая народамі ўсяго свету на чале з Совецкім Саюзам, у якім жыве і працуе сцяганосец міру вялікі Сталін, — непераможна.

Далоў падпальшчыкаў вайны!
Няхай жыве мір ва ўсім свеце!

1. КОЛЕР МАРЭНЫ

ГЭТА было ў гарачы поўдзень пад Вялікім Балханам, калі, здавалася, нагія грамады ўцёсаў хрыбта плавліся, а зямля, пакрытая пяском, ляжала велізарнай распаленай патэльнай, прыкрытай блакітнай, без адзінай хмаркі, таксама распаленай чашай неба.

Наш атрад даследчыкаў ішоў на машынах удоўж рэчышча Узбоя.

Атрад вяла геамарфалаг Кесь, даследчыца Узбоя, якая восемнаццаць год назад ужо раз прайшла па рэчышчы ад пачатку да канца, гэта значыць ад Краснаводска на поўдні да Сарыкамышскай упадзіны на поўначы, што ляжыць паблізу старажытнай сухой дэльты Аму-Дар'і. Разам з ёю па Узбоі ўпершыню ішлі яшчэ дзве жанчыны — геахімікі Лужная і Красінцава, у задачу якіх уваходзіла даследванне вод калодзежаў, старых і шматлікіх салёных азёр, раскіданых на ўсім працягу рэчышча.

Стаяў красавік — самы разгар кароткай, захапляючай туркменскай вясны. Цвіў саксаул, барджок, кандым, чэты — цудоўныя сухаўстойлівыя расліны Кара-Кумаў, ліхаманкава адцвіталі эфемеры — чырвоныя цюльпаны і цёмныя ірысы. З-пад колаў ва ўсе бакі разбягаліся па распаленай зямлі сотні рознастайна афарбаваных яшчарак. Часта, нібы спаборнічаючы, побач з машынамі беглі, шырока расстаўляючы лапы метровай даўжыні, вараны — гэтыя «сухапутныя кракадзілы» Кара-Кумаў. Высока ў небе луналі беркуты. Гіганцкае сакавітае лісце раскідала па зямлі ферула.

Шафёр Дзмітрый Сергеевіч Бліндараў, па паходжанню селянін, раз-по-раз выглядаў у дзверкі кабінкі і гаварыў:

— Глядзіце, глядзіце, якая зямлішча. як з яе прэ ўсё!

Мы ішлі па рэчышчы высахай старадаўняй ракі, якой суджана хутка стаць рэчышчам грандыёзнага канала, на прэснаводнае возера Ясхан, дзе ўжо жылі і працавалі людзі — першыя вышукальнікі трасы Вялікай вады.

Геахімікі міжволі «бяздзеінічалі». Яны чакалі калодзежаў, салёных старыц рэчышча, каб узяць пробы для даследвання, вызначыць характар засаланення, крыніцу паходжання солей і вады. Працавала пакуль нястомна толькі геамарфалаг Кесь, якая час ад часу звярталася да запіснай кніжкі, запісвала ў яе назіранні аб характары рэльефа берагоў, заносіла геалагічныя даныя, рабіла замалёўкі характэрных лукавін, тэрас, астанцавых астравоў.

І раптам галаўная наша машына спынілася. З яе вышаў вадзіцель.

— У чым справа? — пракрычалі мы яму, не выходзячы з-пад тэнт.

— Ды вось глядзіце, — адказаў вадзіцель, — шкода мяці!

Мы вышлі. І тады нам стала зразумела, чаму спыніўся вадзіцель. Уперадзе, засцілаючы ўсю прастору, колькі можна было бачыць, хістаемы ветрам над пяскамі і глінай, шамацеў дыван з нейкіх зялёных раслін. І там, сярод гэтых раслін, утапаючы па пояс у высокіх сцяблах, па гэтым дыване браззілі дзве жанчыны ў яркачырвоным адзенні. Вакол ні душы — горы і на сто вёрст навокал пустыня. А жанчыны браззілі па гэтым дыване, нагінаючыся, вырывалі з зямлі нейкія расліны, адламвалі карэнні і клалі іх у сумкі. Воддаль пасвіўся засяджаны вярблюд. Па кветках і лісцях я пазнаў у раслінах рэдкасную марэну. Марэна ў пустыні? Але яшчэ больш здзівілі нас на гэтай пустыннай і бязводнай прасторы гэтыя дзве жанчыны постаці. Як і навошта трапілі яны сюды? Мы накіраваліся да іх.

Жанчыны перасталі браць расліны і пайшлі самі насустрач. Цяпер мы блізка бачылі іх. Адна з іх была ўжо старая, на выгляд гадоў сямідзесяці. З-пад яе хусткі выбіваліся белыя пасмы валасоў, а на бронзавым, маршчыністым твары гарэлі чорныя ласкавыя вочы. Другая, стройная і рослая, была дзяўчына, але даць ёй можна было толькі пятнаццаць год, — такія па-дзіцячаму тонкія былі рысы яе твару.

— Хто вы? — спытала нас сівая жанчына.

Мы растлумачылі.

— Дык вы інжынеры? Дык значыць і сапраўды наша зямля ўбачыць хутка ваду? Хто ў вас тут галоўны?

Мы паказалі на Кесь.

— Ты галоўная? Так? Ты будзеш будаваць канал? Ты вернеш ваду нашаму Узбою?

Яна падышла і моцна паціснула Александры Семёнаўне руку.

— Сапраўды шчаслівая тая маці, якая мае такую дачку!

— Канал будзе будаваць увесь наш народ і ўся наша краіна, — адказала ёй Александра Семёнаўна.

— Ды, вядома, — з жарам прамовіла сівая жанчына, — вядома ўвесь народ. Але ты шукаеш шлях Вялікай вады. Я живу далёка ў пясках ля калодзежа Джайрук на Узбоі. Там у нас ферма і авечкі, калгас-жа наш яшчэ далей, — у гарах Капет-Дага, вось там, на поўдзень. Але калі я нядаўна даведалася, што Сталін паслаў на Узбоі інжынераў шукаць шлях для Вялікай вады, я рашыла, што першаму з іх, каго ўбачу, пацісну руку і назаву Вялікім інжынерам. Прымі ад мяне гэты гонар.

І старая жанчына гарача працягвала:

— Ты ведаеш, што значыць для нас Вялікая вада? Гэта сады і палі ля гор Капет-Дага, гэта палі бавоўны, гранатавыя і маслінавыя лясы на ўзбярэжжы Каспійскага мора. Гэта вялікія стады авечак і вярблюдаў на пашах Вялікага Балхана і нашага Узбоя... Вось што значыць вярнуць Узбою ваду Аму-Дар'і.

І старая жанчына, павярнуўшыся тварам на поўнач, нізка пакланілася туды, дзе была Масква.

— Сагбол,* сагбол, таварыш Сталін, — прашапталі яе вусны.

Потым мы спыталі, навошта яны тут так далёка ад свайго жылля і навошта яны бяруць карэнні марэны.

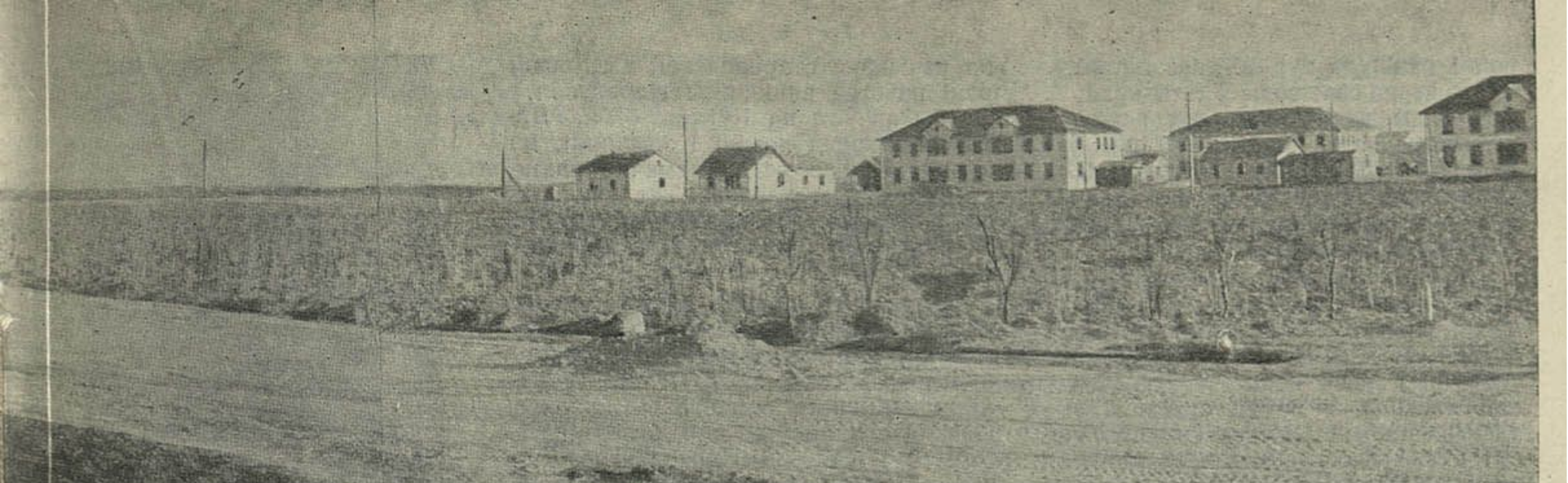
— Як, — усклікнула спадарожніца старой жанчыны, — вы не ведаеце, што лепшую фарбу дае марэна?

— Фарбу? Не, не ведаем, — адка-

*) Сагбол — дзякуй.

**) Кызы — дзяўчынка, дзяўчына.

Туркменскага Канала

залі мы. — А навошта табе фарба, кызы?**) — Я і бабуля — мы будзем ткаць вялікі дыван. лепшую чырвоную фарбу дае нам гэтая марэна. Мы афарбуем у яе белую воўну і нацягнем на стан аснову. Мне пятнаццаць год. Па звычаю ў гэты час я павінна зрабіць свой першы дыван. Ён павінен быць дастойным падарункам.

— Падарункам? Каму? — Раней першы дыван дарылі жаніху. Але і цяпер гэта будзе ўсё-ж мой падарунак. Я падарую яго Узбою, вам, інжынеры, тым, хто будзе будаваць канал, народу падарую, падарую Сталіну, калі ён прыме, — ціха і скромна дадала яна.

2. НЕКАЛЬКІ СЛОЎ АБ АДНЫМ КУБІЧНЫМ МЕТРЫ ВАДЫ

Уявіце сабе адзін кубічны метр, або тону вады. Гэта лёгка зрабіць, калі ўявіць кубічную метровую скрыню з металу, напоўненую да краёў вадой. Спецыялісты разлічылі, што адзін кубічны метр прэснай вады ў Чорных пясках можа даць: або каля 300 грамаў бавоўны-сырца, або паўтара кілаграма цукровых буракоў, або дзесяць літраў малака, або тры з паловай — пяць кілаграмаў воўны, або семдзесят кілаграмаў мяса і тлушчаў. Галоўны Туркменскі канал будзе прыносіць штогод у Кара-Кумы да трынаццаці мільярдаў кубаметраў вады. З дапамогай гэтай вады можна атрымаць каля дзесяці мільёнаў вёдзер малака. Цэлае малочнае возера ў Кара-Кумах!

У выніку пабудовы канала і асваення пустынных зямель у Сярэдняй Азіі паявіцца яшчэ адна магутная база бавоўны, роўная ўсёй плошчы, якую займае бавоўна ў Егіпце. Бавоўна зможа даваць тут не адзін, а два ўраджаі ў год.

Небывалага ўздыму дасягне гадоў-

ля тонкарунных авечак. Мільёны іх паявіцца на абводненых пашах Туркменіі. Аб'ём каракулеводства вырасце ў сем раз.

Савецкая ўлада ўжо шмат зрабіла для Туркменіі. Перад намі — старая карта Хівінскага ханства. Узрост яе — 40 год. Тут-жа, на сталае, і другая карта — Узбекістана і Туркменскай рэспублікі. Ад часу выдання першай карты да выдання другой мінула 30 год. Углядаемся ў іх і заўважаем: на новай карце шмат таго, чаго няма на старой. Новыя каналы, новыя пасёлкі, новыя аазісы сярод пустэльных абшараў. Істужка Аму-Дар'і ўецца гэтак сама, як і на першай карце, але яна ажыла, выглядае весялей. Гарадоў і сёл па берагах яе больш, зялёных плям аазісаў столькі, што тыя-ж фарбы на старой карце блекнуць. Калгасныя сядзібы пайшлі туды, дзе на старой карце ханства нязменна паказаны толькі пустэчы і пяскі. Гэтыя зялёныя плямы новых аазісаў і новых гарадоў зацвердзіў на берагах Аму-Дар'і савецкі чалавек.

Рэспублікай беллага і чорнага золата называюць цяпер Туркменію. Бавоўна і каракуль — яе багацце. Пранік савецкі чалавек і ў глыб Кара-Кумаў. Тут, недалёка ад старажытных калодзежаў Шых, ляжалі залежы серы. На старой карце гэтае месца называлася Серныя бугры. На новай карце яно абазначаецца: горад Дарваза. Тут працуе вялікі серны завод. Пад Вялікім Балханам на старой карце адзначаны дзве маленькія сопкі: Небіт-Даг і Кум-Даг (Нафтавая гара і Пясчаная гара). Цяпер на карце стаяць іншыя абазначэнні: горад Небіт-Даг, пасёлак Кум-Даг.

Седзячы на вакзале ў Ашхабадзе, вы раптам узнімаеце галаву — у паветры вы ўбачылі цэлую эскадрыллю самалётаў. Машины падня-

Горад Тахія-Таш пабудаваны ў 11 кіламетрах ад мыса Тахія-Таш. У горадзе жывуць будаўнікі, да яго падведзена вада па спецыяльным канале ад ракі Аму-Дар'і. Горад азеляняецца, удоўж канала разбітыя малодыя сад.

ліся дзесьці недалёка, набралі вышыню і ляглі курсам прама на паўночны захад у Кара-Кумы.

На барту кожнага самалёта напісана буйнымі літарамі: «Вада». Што-ж гэта значыць? Куды ляціць эскадрылля? А ляціць яна ў горад Дарвазу і вязе ваду. Кожны дзень самалёты дастаўляюць яе туды, каб напайць насельніцтва, насыціць катлы і рэзервуары завода. Дорага абыходзіцца вада, якую дастаўляюць у Дарвазу паветрам з Ашхабада.

Едучы поездам на захад, удоўж прадгор'яў Капет-Дага, вы заўважаеце, як насустрач вам цеплавоз імчыць цэлы састаў белых цыстэрнаў з тым-жа надпісам, што і на самалётах: «Вада». Дзіўны поезд? Не. Ён адвозіць ваду ў Краснаводск, які не мае сваёй вады. Калі вы прыязджаеце ў гэты горад, то даведваецеся, што вунь той белы параход, што стаіць ля прычалу, — «вадавоз». Сёння раніцай ён прышоў з Баку, даставіў каўказскую прэсную вадку жыхарам прыморскага горада і тэрмінова збіраецца ісці назад за новай порцыяй. Так круглы год, у штормы і штылі, ходзіць гэты «вадавоз» паміж Баку і Краснаводскам за дарагімі кубаметрамі вады.

На ўсім працягу ад Ашхабада да Краснаводска свая «малая вада» ёсць толькі ў Кізыл-Арваце, у Казанджыку ды ў горных далінах, дзе стаяць калгасныя сядзібы.

Аму-Дар'я, якая ў незапомныя часы павярнула з гэтых зямель на поў-

нач і пакінула тут аб сабе легенду, хутка верне свае воды ў гэты край.

Грандыёзным будзе ход першага кубаметра вады на старадаўнюю радзіму Аму-Дар'і. Ён пройдзе 1.100 кіламетраў і з'явіцца на самым далёкім участку поўдня—пад Кызыл-Атрэкам і Гасан-Кулі.

Першы кубаметр аму-дар'інскай вады пачне свой шлях ад цясіны Тахія-Таша, дзе ўжо вырас гарадок будаўнікоў канала і дзе ўпоперак Аму-Дар'і ляжа цела жалеза-бетоннай плаціны, а на ёй стане гідраэлектрастанцыя. Потым ён перасячэ сухія, бязводныя землі леваўзбярэжжа і пакоціцца на поўнач. Тут, каля калгаса імя Чапаева, стане першая гідраэлектрастанцыя ў пустыні. Другая ўзнікне каля старажытнай сярэдневяковай крэпасці Ша-Сенем, што загубілася сярод пяскоў. А там паімчыцца да калодзежаў Орта-Кую, што стаяць у баку ад Узбоа, і сустрэнецца са сваім старадаўнім рэчышчам.

Такі шлях праробіць вада ў абыход Сарыкамышынскай упадзіны.

Далей наш кубаметр вады паімчыцца па старажытным рэчышчы Узбоа да маўклівага цяпер вадаспаду Куртыш-баба. Тут высокая плаціна гідравузла перагародзіць яму дарогу і прымусіць дачакацца іншых кубаметраў вады, каб запоўніць прыгатаваную чалавекам велізарную чашу.

У пустыні народзіцца велізарнае Куртышкае мора, вяршыня якога будзе ляжаць за сорак з лішнім кіламетраў ад плаціны, на паралелі калодзежаў Орта-Кую. Гэта будзе другое мора ў Кара-Кумах на шляху «Вялікай вады».

Ад Куртышкага мора і плаціны наш кубаметр вады пакоціцца далей на поўдзень—да гор Капет-Дага, да Небіт-Дага і ўзбярэжжа Каспія. Мільён трыста тысяч гектараў зямлі абводніць Галоўны Туркменскі канал.

Два тыдні ўжо ішлі мы дарогай Вялікай вады з шафёрам Кадырбаем, перасякаючы Кара-Кумы. І цудоўнае аблічча гэтай зямлі адкрывалася нам паступова. Мы не бачылі пустыні ў прамым сэнсе слова. На дзесяткі кіламетраў ляжала адкрытая, пакутуючая ад смагі зямля. Але нават пяскі былі магутны сваёй урадлівасцю. У пясках, на сухіх землях жыў і тварыў савецкі чалавек. На Узбоі, ля калодзежаў мы сустракалі атары авечак, у пясках—коней і вярблюдаў. Усюды на трасе працавалі вучоныя і даследчыкі. Усюды стаяў незмаўкаемы гул творчага жыцця.

...Зараз у Кара-Кумах зіма. Марозы часам даходзяць да 20 градусаў. Мы зноў ідзем па трасе «Вялікай вады» на поўнач на машыне 33-й экспедыцыі Гідрапраекта.

Сэрца напаўняецца радасцю. Вось яны, агні вялікай будоўлі ў пустыні! Гэта тут, у цэнтры Кара-Кумаў,

на рэчышчы старажытнай высахшай ракі паўстае велізарны гідравузел.

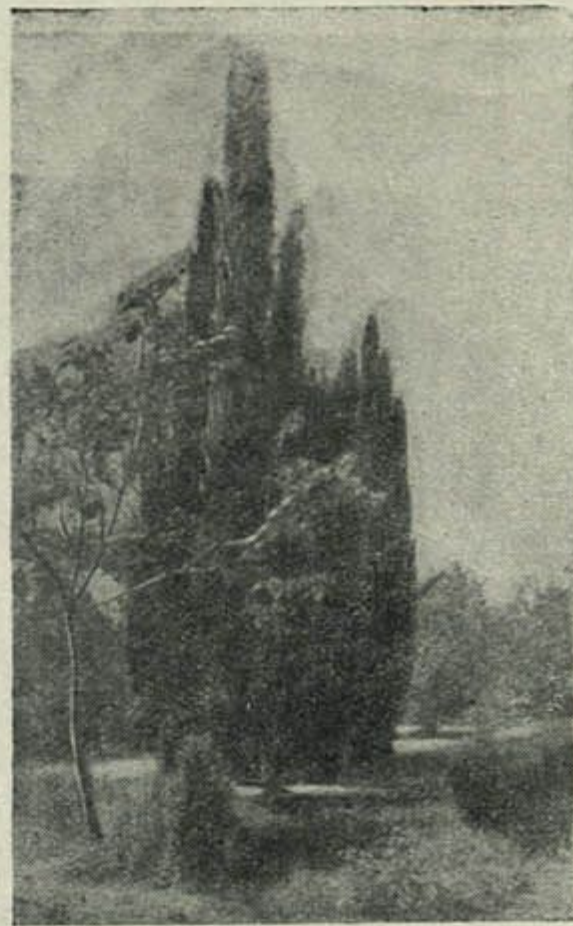
Мы начуем на Куртыш-баба. Яркая асветленыя домікі і зямлянкі, на вуліцы спявае радыё, смачна пахне свежапечаным хлебам. Тут ужо жыве і працуе дзвесце будаўнікоў і даследчыкаў будучага Куртышкага мора.

Вачам не верыш! Яшчэ толькі мінулай вясной тут ляжалі некранныя пяскі, а зараз тут ужо грымяць бульдозеры, скрэперы, снуюць шматлікія мінскія самазвалы, расчышчаецца пляцоўка для будаўніцтва першай у пустыні гідраэлектрастанцыі. І ўжо ад Аму-Дар'і будаўнікі вядуць сюды «піонерскі» канал—канал-першынец, па якім вясной гэтага года на трасу «Вялікай вады» выйдзе і стане ў забой эскадра землясараў, каб павесці жывую ваду Аму на Куртыш-баба і далей на поўдзень.

Тэхніка накапліваецца тут унушальная. Па чыгунцы, якую правялі ўдоўж берагу Аму ад Чарджоу, кожны дзень на мыс Тахія-таш прыбываюць саставы з машынамі. На беразе ракі пад адкрытым небам арганізавана механізатарская пляцоўка. Вось мы бачым, як збіраюць велізарны экскаватар. Ля новых бульдозераў, грэйдэраў, цягачоў, магутных аўтазвалаў працуюць пад халодным ветрам людзі. Яны рыхтуюць машыны ў вялікае цяжкое наступленне. Адсюль людзі павядуць машыны ў бой з пяскамі, на поўдзень, да самага Балхана. І тады ўспамінаецца тая сівая, старая жанчына, якую мы сустрэлі ў час першага нашага паходу па рэчышчы Узбоа. І міжволі, павярнуўшыся тварам на поўнач, туды, дзе стаіць Масква, у думках вымаўляеш словы, якія тады сказала гэтая жанчына:

— Сагбол, сагбол, таварыш Сталін!

В. ЦІТОУ.

У пустыні на беразе мелкаводнай ракі Атрэк растуць кіпарысы. Гэта даследчы ўчастак саду Інстытута сухіх субтропікаў. Калі землі Кара-Кумаў атрымаюць ваду, яны ператворацца ў цудоўны квітнеючы сад.

Фото А. Кесь

Даследчыца рэчышча ракі Узбоа А. С. Кесь адпраўляецца на вярблюдзе праз пяскі па маршруту даследвання.

Фото Б. Федаровіча

СІЛА КАЛЕКТЫВА

Н. СЯРГЕЕВА.

З АДОЎГА да гэтага дня дзяўчынкам пашыты былі новыя сукенкі, куплены ў косы прыгожыя істужкі. На вокнах бялелі фіранкі, вока лашчылі кветкі.

Дзяўчынкі развучылі некалькі масавых танцаў і харавых песень. І вось надыйшоў гэты дзень, якога так нецярпліва чакалі.

У такія святочныя дні дзетдомаўцы, як і заўсёды, прымалі дарагіх гасцей — сваіх шэфаў і сяброў, з якімі не адзін год правялі ў гэтых сценах. Вось і сёння па-святочнаму прыбраныя гаспадары ветліва сустракалі гасцей.

— Люба! Раечка!

Усе адразу кінуліся сустракаць дзяўчат. Іх увайшло чацвёрка. Пры першым знаёстве можна было заўважыць розніцу ў іх характары і схільнасцях, але ў той-жа час адчувалася, што іх радніць нешта агульнае: бадай, юнацтва, шчасце, якое плешча цераз край. Люба была невялікага росту, з задуменымі блакітнымі вачыма. Ад яе веяла спакоем і скромнасцю. У процівагу ёй чорнавокая Ала Андрушачка многа гаварыла, задорна смяялася і ні хвіліны не магла ўседзець на месцы. У моцна збітай фігурцы Наташы Гапоненка можна было адгадаць спартсменку. У параўнанні з ёю Рая Лазоўская здавалася зусім хрупкай.

Не паспелі госці пераступіць парог, як іх акружыў вясёлы гурт выхаванцаў.

— Малайцы, што прыйшлі! — віталі іх дзетдомаўцы.

— Як-жа можна было не прыйсці? — адказала за ўсіх Люба Белкіна. — У такія ўрачыстыя дні нас заўсёды цягне дамоў.

Дамоў! Так, Новабеліцкі дзіцячы дом — гэта іх дом. Тут Люба, Рая, Ала і Наташа, як і многія іншыя дзеці загінуўшых воінаў, знайшлі матчыны клопаты, ласку. Тут яны раслі, вучыліся, набіраліся сіл. А потым клапаціцца аб іх пачаў калектыў гомельскага камбіната «Спартак». Дзяўчат накіравалі вучаніцамі ў цукерачны цэх.

З таго часу мінула чатыры гады. Цяпер на камбінаце добра вядомы імёны лепшых стаханавак: Любы Белкінай з сяброўкамі. Усе яны працуюць у перадавым цэху, у брыгадзе Тацяны Жарынай. І брыгадзір, і лепшая загортшчыца Вольга Каравай многа дапамагалі дзяўчатам. Будучы вучаніцай, Люба часта любавалася спрытнай работай рук Вольгі Яфімаўны, якая к канцу змены паспявала загарнуць па 70—80 кілаграмаў цукерак.

— Што, Любаня, хочаш дабіцца такога тэмпу? — спытала яе аднойчы Вольга Яфімаўна.

— Так, вельмі хачу!

І стаханаўка Каравай пачала цярдліва прывучаць сваю вучаніцу да размеранасці рухаў і хуткасці. Спачатку Любе цяжка было. Ёй здавалася, што пальцы не слухаюць. Але неўзабаве яна пачала загортаць па 60 кілагра-

маў цукерак за змену і ўрэшце дагнала сваю настаўніцу.

На дошцы паказчыкаў супроць прозвішча Любы спачатку з'явілася лічба 150, потым 160 процантаў, гэта значыла, што яе рукамі загорнута за змену каля 100 кілаграмаў цукерак. Зараз яна яшчэ больш уда-сканаліла сваё майстэрства і выконвае норму на 180 процантаў. За год і 11 месяцаў яна выканала 40 месячных норм і працуе ў рахунак 1954 года.

Таксама добра працуе і Наташа Гапоненка. Яе дзённая выпрацоўка — 170 процантаў. Крыху адстаюць ад іх Рая і Ала. Але ўсе яны стаханаўкі, члены моцна згуртаванага калектыва.

Дзяўчаты маюць добры прыклад. Два цэхі камбіната — цукерачны і карамельны — заваявалі ганаровае званне «цэхуў выдатнай якасці». Для моладзі многа значыць прыклад лепшых людзей камбіната, такіх, як Вольга Каравай, Тацяна Жарына, як брыгадзір карамельнага цэха Валянціна Пажывілка, як Вольга Краўчанка і многія іншыя.

На камбінаце няма рабочых, якія-б не выконвалі норм. Тут разгорнута сапраўднае сацыялістычнае спаборніцтва за датэрміновае выкананне пятай сталінскай пяцігодкі, за ператварэнне ў жыццё рашэнняў XIX з'езда партыі.

Людзі — горадасць і слава камбіната. Сярод рабочых знаходзяць шырокі водгук пачынанні наватараў кандытарскай вытворчасці тт. Санаева і Сямёнава, якія прымянілі скарасныя метады. Брыгада Валянціны Пажывілка першай на камбінаце давала хуткасць ленты свайго агрэгата з 56 да 101 метра ў хвіліну. У першы-ж дзень яе брыгада выпрацавала 7,8 тоны карамелі, намнога перавыканаўшы план.

Рабочыя карамельнага цэха, натхнёныя гістарычнымі рашэннямі XIX з'езда партыі, выканалі гадавы план у першай палове снежня і заваявалі пераходны Чырвоны сцяг камбіната. Зараз В. Пажывілка працуе ў рахунак 1954 года. А камбінат у цэлым завяршыў гадавую праграму датэрмінова, даўшы звышпланавы прадукцыі на мільёны рублёў.

За гады, праведзеныя на камбінаце «Спартак» дзяўчаты, выхаванкі дзіцячага дома, узмужнелі, умацаваліся. Усе яны — комсамолкі, а Люба Белкіна выбрана членам комсамольскага камітэта камбіната. Яны заўсёды адчувалі і адчуваюць накіроўваючую цвёрдую руку калектыва, які дапамог ім авалодаць вытворчай спецыяльнасцю і паставіў на правільны шлях.

Брыгадзір В. Пажывілка (справа) расказвае членам сваёй брыгады аб скарасных метадах працы. Злева направа — Е. Афанасьева, П. Кузняцова, С. Кавалёва, М. Карзунова і М. Кажамякіна.

Фото А. Дзіглава
(Фотахроніка БелТА)

З НАВАСЕЛЛЕМ

Новы дом для рабочых Мінскага тонкасукоўнага камбіната па вуліцы Мяснікова.

Фото М. Мінковіча

У ГЭТЫ памятны дзень Надзея Арыніч—стаханаўка апаратна-прадзільнай вытворчасці Мінскага тонкасукоўнага камбіната—працавала з асабліва радасным пачуццём. У абедзенны перапынак у фабкоме ёй уручылі ордэр на кватэру ў новым прыгожым пяціпавярховым доме па вуліцы Мяснікова і ключ ад кватэры. І хоць часу да пачатку работы заставалася мала, Надзея паспела пабыць там: дом гэты—побач з камбінатам.

... Каля свайго магутнага часальнага апарата Надзея Арыніч—невысокая ростам, з укладзенымі каронай косамі, у рабочай сукенцы з кароткімі рукавамі, у тапачках—здаецца зусім маладзенькай. Напоўніўшы самавес апарата злямцаванай воўнай, яна ідзе ўдоўж праходу, уважліва наглядаючы за работай машын, што выстраіліся ад сцяны да сцяны праз увесь велізарны вытворчы корпус. Усмешка не сходзіць з яе мілага, ветлівага твару.

З шумам круцяцца доўгія валікі, расчэсваючы воўну. І вось яна ўжо цягнецца шырокай і лёгкай, як пух, стужкай, плешча вуальнымі хвалямі з машыны на машыну, падаецца з канвеера на кан-

веер і, ператварыўшыся нарэшце ў бясконцую роўніцу, скручваецца ў рыхлыя мяккія бабіны.

Заліты электрычнасцю корпус, машыны, якія гудуць навокал, людзі, якія кіруюць гэтымі машынамі,—усё бязмежна блізка і дарага Надзеі, з усім гэтым непарыўна звязана яе жыццё.

... Восьмы год працуе яна на вытворчасці. Колькі змен адбылося на яе вачах! На месцы пакінутых гітлераўскімі акупантамі руін вырастала магутны, аснашчоны першакласнай тэхнікай камбінат. А яна—Надзея Арыніч, дзяўчына-падлетак, круглая сірата з Бягомльскага раёна, былая вучаніца-выдатніца школы ФЗН—стала адной з лепшых стаханавак прадпрыемства, выдатніцай сацыялістычнага спаборніцтва рабочых тэкстыльнай прамысловасці СССР.

Ды хіба адна яна стала такою! Ольга Сумарава, Ганна Дзямідчык, Людміла Манькоўская і яшчэ многія дзяўчаты, з якімі яна разам вучылася і аднаўляла камбінат, разам авалодвала прафесіяй, разам жыла ў інтэрнаце, дзяліла гора і радасць, сталі знатнымі прадзільшчыцамі, ткачыхамі, апаратчыцамі, вінтаўшчыцамі...

Нямала змен адбылося і ў іх

асабістым жыцці. Надзея, як і многія з сябровак, вышла замуж. Муж—стаханавец-электрык камбіната Андрыйян Белякоўскі—жыў з бацькамі ў невялікім пакойчыку па вуліцы Дзекабрыстаў.

— Нічога, Надзейка,—сустрэла яе свякруха Варвара Пракоф'еўна,—у цясноце ды не ў крыўдзе. Мінск—бачыш, як будзецца! Дойдзе чарга, і мы справім наваселле ў новым доме.

... Надзея любіла гуляць разам з мужам па вуліцах Мінска. Радвалася, што на яе вачах аднаўляецца, прыгажэе любімы горад. Прасторнымі, зялёнымі становяцца вуліцы. А якія прыгожыя, высокія і светлыя вырастаюць дамы і засяляюцца жыльцамі.

— Шчаслівая,—гаварыла Надзея мужу.—Яны дачакаліся свайго чаргі...

І вось настаў радасны дзень і для Надзеі Арыніч, якая стала ўжо маці. Увайшоў ў эксплуатацыю новы дом тонкасукоўнага камбіната. Радасна, шумна і весела разам з сям'ёю Арыніч у новыя кватэры ўсяляліся ткачыя Сумарава, электразваршчык Гадзіцкі, майстар апаратнага цэха Кірэенка і яшчэ многія рабочыя і служачыя камбіната.

Наперабой віншавалі яны адзін аднаго з напаселлем, дапамагалі ўносіць рэчы, раіліся, як лепш размясціць іх у кватэры.

Жанчыны хваляваліся: пірагі трэба пячы, а яшчэ невядома, якія духоўкі ў плітах. Дзеці радаваліся: пакоі прасторныя, высокія — будзе слаўная ёлка.

У Арыніч — два вялікія пакоі, прасторная кухня, прыхожая, ванная.

Мужа Надзеі асабліва прывабіла ванная: будзе выдатная для яго — фотаамацара — лабараторыя!

У старой кватэры было цесна ад мэблі. Тут-жа ўсё размясцілася, а ў пакоях пуста. Прышлося тэрмінова купляць новы стол і крэслы, новую шафу і мяккую канапу, этак жэрку для кніг...

Надзея любоўна наводзіла парад. Муж з бабуляй і старэйшай дачушкай Наташай упрыгожвалі ёлку.

Уся шчаслівая сям'я Надзеі Арыніч з гасцямі радасна сустрача новы год.

— За Сталіна, за мір, за камунізм! — быў першы тост Надзеі Арыніч, у вачах якой святлілася шчасце.

У 1952 годзе яна першай на вытворчасці асвоіла навейшы трохчасальны апарат. Пяць апошніх месяцаў яна выходзіла пераможцай у сацыялістычным спаборніцтве калектыва за перавыкананне норм выпрацоўкі, эканомію сыравіны і выдатную якасць прадукцыі.

За высокія паказчыкі ў працы яна занесена на заводскую Дошку гонару.

— Не агледзелася, як год праскочыў. Здаецца, зусім нядаўна

Сяброўкі — стаханаўкі камбіната (злева направа): комсамолка-вінтаўшчыца Людміла Манькоўская, сакрэтчыца Ганна Дзямідчык, ткачыха Ганна Дубячкова і ткачыха Зінаіда Значонак у сваім пакоі ў новым доме. Манькоўская, Дзямідчык і Значонак займаюцца ў школе рабочай моладзі, а Дубячкова на вячэрнім аддзяленні Тэхнікума лёгкай прамысловасці.

спраўлялі мы напаселле ў першай секцыі дома, а цяпер ён ужо ўвесь свеціцца агнямі.

1953 год у новых кватэрах гэтага дома сустрэлі вінтаўшчыца Манькоўская, ткачыха Значонак, інжынер Літвіна, памочнік майстра Ярохіна, ды ўсіх і не пералічыць. Мы ведаем, што ў далейшым будзе яшчэ больш напаселляў і ў Мінску, і ва ўсёй нашай краіне. У дырэктывах XIX з'езда партыі гаворыцца, што дамоў для працоўных будзе будавацца ўсё больш і больш. Да камунізма-ж ідзем!

Сталінскімі клопатамі акружаны людзі ў нашай краіне. І ад чыстага сэрца гаворым мы Камуністычнай

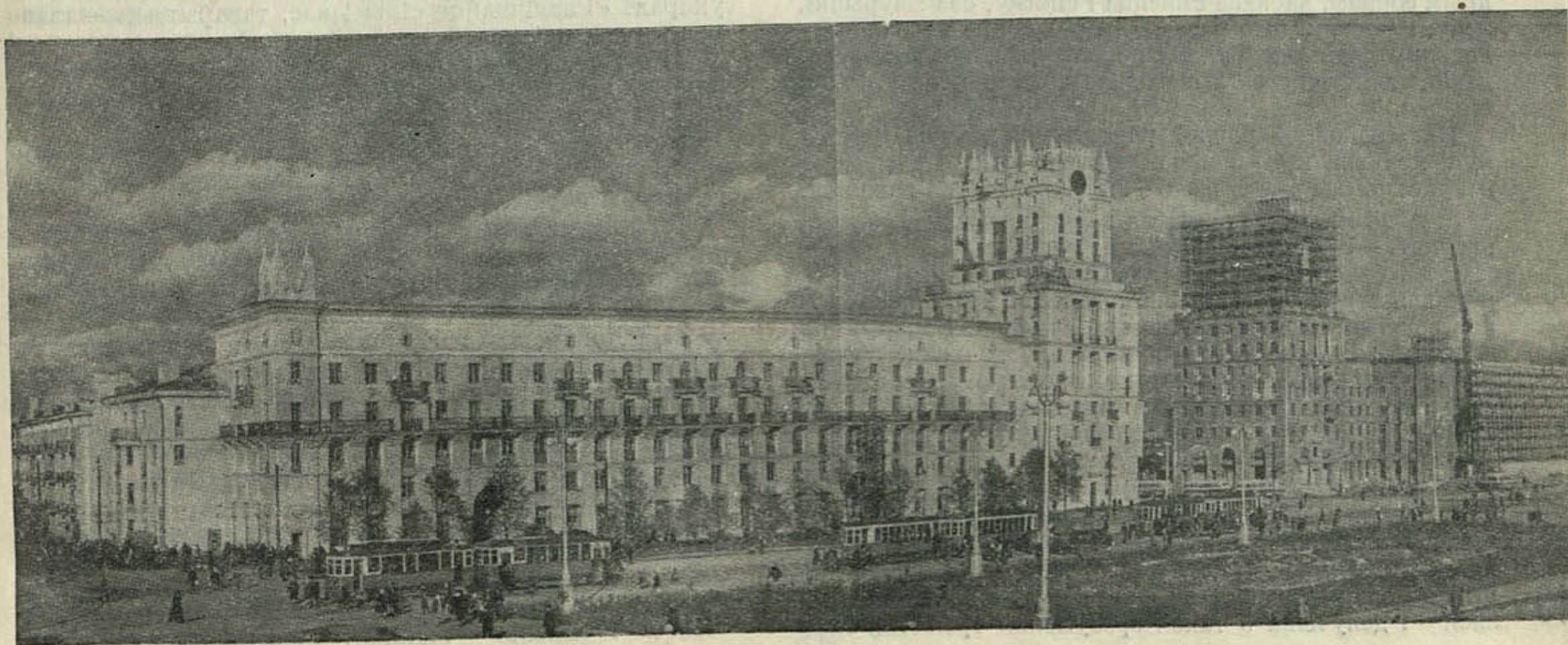
партыі, Совецкаму ураду, нашаму роднаму правадыру — Сталіну — вялікае дзякуй.

Лідзія АЛФІМАВА.

1952 год

З кожным годам адбудоўваецца, прыгажэе сталіца Беларусі — Мінск. У мінулым годзе мінчане атрымалі добры падарунак — закончана будаўніцтва і рэканструкцыя Прывакзальнай плошчы.

На здымку: Прывакзальная плошча ў г. Мінску.

Т. Н. Яблонская каля карціны «Хлеб»

У майстэрні мастака

Раве ды стогне Днепр шырокі,
Сярдзіты вецер вые, дзьме,
Гне ў дол галіны верб высокіх,
Угору хвалі ўзносіць, рве...

Такой часцей за ўсё — з песні — уяўляецца праслаўленая рака. А перад вачыма яна зусім другая.

Спакойны і лагодны, магутным асілкам распластаўся Дняпро ў зялёных берагах і, пасрэбраны шчодрым сонцам, ласкава смяецца і сіяе, без хмурынкі, небу, і людзям, што разам з ім радуецца пагодліваму летняму дню. Бяскрайні і поўнаводны, недзе далёка-далёка зліваецца ён з небасхілам, засцеленым лёгкай смугою.

Над спакойнай рачной роўнядзю дружна ўзмахнулі моцныя, нібы з медзі адлітыя, рукі, і следам за імі ўзмылі над вадой вёслы. Лодачныя гонкі пачаліся.

... А на мастку, наўмысля збудаваным для балельшчыкаў, — сваё жыццё, свае пачуцці.

Вось само імкненне і палёт услед за грабцамі — маладая стройная дзяўчына з бэзавай галінкай у руках і комсамольскім значком на грудзях. Вецер, нібы жартам, развявае светлыя валасы, кружыць лёгкае плацце. Але дзяўчына таго не заўважае. Сама ўся светлая і шчаслівая, поўным захаплення і гордасці позірае праводзіць яна, напэўна, першую лодку... Яна верыць, што яе сябра выйдзе пераможцай. Ды ці можа быць інакш?

А поруч з ёю — другі такі-ж юны і ясны дзявочы твар. Толькі лёгкае недаўменне і скрытая трывога крышку хмурыць яго. Як і суседка, яна ўпэўнена, што яе сябра таксама не адстане. Але штось здарылася — і дзяўчына з такой зразумелай трывогай гля-

дзіць, не змігне ўслед апошняй лодцы, быццам поглядам шчырых вачэй хоча дапамагчы ёй, вынесці яе ўперад...

Погляд высокага юнака, на грудзях якога значок майстра спорту, цвёрды і ўпэўнены. Ён спакойны за сваю каманду. У пачатку спаборніцтваў заўсёды так бывае: моцныя разлічваюць свае сілы і не спяшаюць іх траціць. Слабейшыя рыўком стараюцца выйсці ўперад. «Разлічвайце сілы і час, таварышы!» — гаворыць гэты цвёрды бязмоўны погляд.

Не адрываюць вачэй і не хаваюць пачуццяў пасля першых-жа ўзмахаў вёсламі і самыя маладыя балельшчыкі: чорнаскурыя хлапчукі ў трусіках...

Нібы кветнік, стракаціць і звініць на тысячы галасоў усыпаны святочным рознакаляровым натоўпам дняпровы бераг...

Такі змест новай карціны — вялікага мастацкага палатна — заслужанага дзеяча мастацтваў двойчы лаўрэата Сталінскай прэміі, украінскай мастачкі Тацяны Нілаўны Яблонскай.

«На Дняпры» — лаканічная і ў той-жа час ясная назва гэтай карціны. У яе радасных, святочных танах як нельга лепш перадаецца творчы настрой мастака.

— Люблю ўсё жывое, радаснае, савецкае. Люблю наша мірнае жыццё і людзей, якія ўмеюць і папрацаваць так, што пазайздросціш, і адпачыць так, што парадуюся, гледзячы на іх...

Імя Тацяны Яблонскай — першай у краіне жанчыны-жывапісца, праца якой двойчы была адзначана Сталінскай прэміяй, стала вядома пасля Вялікай Айчыннай вайны. Сваімі выдатнымі палотнамі «Хлеб» і «Вясна» — вынікам шматгадовых творчых

пошукаў і настойлівай вучобы на лепшых узорах рэалістычнага айчыннага жывапісу — Яблонская паставіла сябе ў рады выдатных майстроў савецкага выяўленчага мастацтва.

Вучоба Яблонскай у Кіеўскім мастацкім інстытуце, а потым самастойная праца ў якасці мастака і выкладчыка ў тым-жа інстытуце праходзілі ў пошуках уласнай сцэжкі ў мастацтва. У сям'і Яблонскіх — усе мастакі: бацька, брат, сястра. Гэта спрыяла Тацяне расці таксама, як мастаку.

— Аб чым пісаць і як пісаць навучыла мяне жыццё ў калгасе. Уласна кажучы, яно вызначыла маю творчую дарогу, — расказвае Тацяна Нілаўна.

А было гэта так.

Вясной 1949 г. група студэнтаў Кіеўскага мастацкага інстытута з дацэнтам Яблонскай накіраваліся на практыку ў адзін з лепшых на Украіне калгас ордэна Леніна Каменец-Падольскай вобласці. У калгасе адных толькі Герояў Соцыялістычнай Працы 11 чалавек. Старшыня — таварыш Бойка — разумны кіраўнік і выдатны арганізатар. І ў саміх ланіцаў-калгаснікаў праца так і кіпіць. Жывуць культурна, заможна — душа радуецца. Тут мастакі і пазнаёміліся з сапраўднымі сацыялістычнымі адносінамі да працы, якая прыносіць чалавеку не толькі карысць, але вялікую радасць і духоўнае багацце.

І студэнты і сама Яблонская цэлае лета рабілі зарысоўкі сезонных работ, жанравых сцэн калгаснага быту, пісалі партрэты. Калгасны клуб аформілі так, што яму мог-бы пазайздросціць не адзін з нашых гарадскіх клубаў. Адносінам да працы маладыя мастакі вучыліся ў самога жыцця, спаборнічаючы ў лепшым сэнсе гэтага слова. Тут кожны знайшоў сабе тэму і, калі адразу не пісаў, то беражліва захоўваў да часу, калі творчыя планы зноў паклічуць яго адлюстравачы шчаслівае і заможнае жыццё савецкіх калгаснікаў...

У калгасе ўборка і абмалот — падзея, поўная творчага пафасу і выдатных вынікаў. Магутнымі караблямі плывуць па бязмежным пшанічным моры камбайны. Следам ідуць чарадой калгасныя трохтонкі, напайваюцца да бартоў залатым зернем і на чацвертай хуткасці імчаць да такоў. Тарахцяць веялкі, глуха тухкаюць трыеры, а ўвішныя, ладныя украінскія маладзіцы і дзяўчаты пералапачваюць пшанічнае золата. Мужчыны грузяць яго на машыны і адпраўляюць на элеватар.

І над усім гэтым працоўным гулам і рокатам высока ў неба парываецца ўзнятая зладжанымі жаночымі галасамі песня аб партызанах, якія па старой смаленскай дарозе праганялі нязваных гасцей...

Гэтую тэму нельга было абыйсці. Яна сама западала ў сэрца, клікала, натхняла. І пад машынны гул, пад вясельныя песні, пад срэбны звон бесклапотнага жаночага смеху нарадзілася карціна «Хлеб». Глыбіней рэалістычнага зместу яна прынесла савецкаму глядачу вялікую радасць, а мастаку — заслужаную падзяку і славу.

— Для мяне найбольшая радасць — сустрэць рэпрадукцыю свайго «Хлеба» дзе-небудзь у калгасным клубе ці канцылярыі. Людзі вераць ёй, значыць, яна мае права на жыццё.

І гэтае прызнанне мастацкі пацвярджае творчы прынцып: пісаць пра свой савецкі народ, пісаць для яго...

Тацяна Нілаўна — сама дбайная і клапатлівая маці. Добра ведаючы дзяцей і дзіцячы свет, яна з вялікай назіральнасцю і цеплынёй напісала другую карціну, прысвечаную гэтай тэме — «Вясна».

На дрэвах ужо набухлі почки, у паветры — подых таго недалёкага цяпла, калі хочацца скінуць шапку, расшпіліць каўнер. У гарадскім скверы — дзетвара дашкольнага ўзросту. Яна занята кіпучымі справамі, уласцівымі людзям-стваральнікам. Увішныя рукі арудуюць дзіцячымі саўкамі і лапаткамі. Тут-жа ўся перадавая тэхніка — грузавікі, веласіпеды. Ёю бясстрашна валодаюць людзі, не так даўно стаўшыя на ўласныя ногі... Тут-жа купаюць позірк чыстых вачэй у празрыстым блакіце і тыя, хто яшчэ не зрабіў ніводнага самастойнага кроку. Тут маці, бабулі і няні дзяцей. Хто з кнігай, хто з вязаннем...

Колькі аптымізма, радасці, жыццесцвярджэння ў гэтым мастацкім палатне! І такім цёплым подыхам міру вее ад яе мірных, шчаслівых герояў. Сапраўды, як яшчэ можна сказаць аб нашых савецкіх дзецях, аб нашай змене па дарозе ў камуністычнае заўтра? Дзеці нашы — наша вясна!

Блізка па тэме да «Вясны» і карціна Яблонскай «У парку». У мастацкі ёсць цэлы рад карцін з мірнага жыцця нашых савецкіх людзей.

З любоўю і глыбокім пранікненнем у мужны характар вялікай украінскай паэтэсы-дэмакраткі напісала Яблонская партрэт Лесі Українкі, які знаходзіцца зараз у Кіеўскім рускім драматычным тэатры яе імені.

Актыўная і неспакойная па натуры Тацяна Нілаўна не абмяжоўваецца рамкамі творчай працы ў майстэрні. З 1944 г.

у званні дацэнта яна выкладае ў тым-жа мастацкім інстытуце, які сама скончыла напярэдадні вайны. У яе нямала спраў і як у намесніка старшыні Саюза савецкіх мастакоў Украіны і члена Савета інстытута. Будучы дэпутатам Вярхоўнага Савета рэспублікі, яна знаходзіць час для гэтай вялікай работы.

Равесніку незабыўнага Кастрычніка — Тацяне Нілаўне Яблонскай ёсць што сказаць і за граніцай пра лёс савецкай жанчыны, пра яе месца ў мастацтве. Двойчы наведала яна краіны народнай дэмакратыі — Чэхаславакію і Польшчу — і гэтая паездка і сустрэчы з загранічнымі сябрамі пакінулі ў яе памяці незабыўны след.

— Гэтыя паездкі застануцца найлепшымі старонкамі майго жыцця. З якой цеплынёй і сардэчнасцю вітаў нас, савецкіх дэлегатаў, чэхаславацкі і польскі народ! З якім захапленнем слухалі яны прывітанне ад імя ўсіх нашых шчаслівых савецкіх жанчын!

З акна майстэрні адкрываецца велічная панарама Кіева. Маляўніча раскінуўся ён на дзесяткі кіламетраў наўкола.

Тут усё захапляе і радуе: і магутны прыгажун Дняпро з яго дзівоснымі пляжамі і зелянінай, і густыя паркі, якім, здаецца, няма роўных, і вуліцы, што хаваюцца ў зялёных тунелях, а найбольш той бадзёры працоўны гул, які льецца ў сэрца ўрачыстай песняй, што гучыць над усёй вялікай Савецкай Радзімай.

І гэтую цудоўную песню Тацяна Яблонская заносіць у свае мастацкія палотны, поўныя праўды і радасці жыцця.

Алена ВАСІЛЕВІЧ

Кіеў.

С О Н

НІЛ ГІЛЕВІЧ

Ні слова, ні гука. Бліскучыя зоры
Халоднае неба расшылі даўно.
Затоена-ціха, нібыта ў дзворы,
Стаіць за сцяною марозная ноч.
У цёплым пакоіку спяць мае дзеці.
Я слухаю сон іх, а сэрца маё
Так радасна б'ецца: «Ну дзе яшчэ ў свеце
Я так любавалася-б на шчасце сваё?»
На вуснах дзяўчынкi усмешка блукае.
Куды яе сон гэты светлы вядзе?..
Ці мо' ў падарожжа па роднаму краю
У сонечны ранак з сябрамі ідзе?
Ці родную школу прысніла? А можа
Чырвонаю плошчай праходзіць яна?..
Я сотні начэй у бяссонні трывожным
Калісьці правёў дзеля гэтага сна.

ЖАНОЧЫЯ ВОБРАЗЫ Ў ТВОРЧАСЦІ Н. А. НЕКРАСАВА

Да 75-годдзя з дня смерці.

Усё свядомае жыццё Н. А. Некрасава і ўся яго паэтычная творчасць была самаадданым, сумленным і бескарыслівым служэннем рускаму народу і роднай айчыне. Ён апеў пакуты і стогны бяспраўных і эксплуатаемых народных мас, і ён меў права ганарыцца тым, што ўмеў гаварыць мовай народа і аб народзе: «Я призван был воспеть твои страдания, терпением изумляющий народ!»

І калі сапраўды страшныя былі пакуты народа ў цэлым, то зусім трагічным быў лёс рускай жанчыны-працаўніцы, маці, жонкі. Ёй, жанчыне-гаротніцы, паэт прысвяціў сотні натхнёных, шчырых і палымяных вершаў. Можна сцвярджаць, што ні адзін з рускіх паэтаў не пісаў пра жанчыну так часта і з такім узвышаным высокародствам думак і пачуццяў, як Некрасаў. Праз яго творчасць — ад пачатку 40-х і да канца 70-х гадоў — праходзіць стракатая чарада розных жаночых вобразаў, пранікнёных, сардэчных, чыстых і цудоўных душою.

Некрасаў найбольш ахвотна і часта звяртаўся да апісання вобразаў жанчын-сялянак. Яшчэ ў 1846 годзе ён напісаў цудоўную «Тройку» — верш, які даўно стаў папулярнай і любімай народам песняй. У вершах паэт маляўніча паказаў знешнюю чароўнасць сялянскай дзяўчыны, раскрыў яе прагнучае кахання сэрца, адлюстравалі ўсё яе адухоўленае палкімі помысламі аблічча чалавека з народа; але будучыня гэтай дзяўчыны змрочная і поўная непазбыўнага смутку, бо яна — дачка прыгнечанага селяніна і, значыць, паднявольная раба:

«Будет бить тебя
муж-привередник,
И свекровь в три погибели
гнуть...»

Тое, што тут ачэрчана як верагодная, мяркуемая будучыня маладой сялянкі, Некрасаў пазней раскрые на зусім канкрэтных прыкладах гаротнай долі сялянскай жанчыны; ён пакажа жаночае жыццё ва ўсёй яго непрыкрытай і жахлівай нагаце, з рэалістычнай аголенасцю і гістарычнай праўдзівасцю.

На тварах абрысаваных паэтаў сялянак выразна відаць сляды пакут, матчыных мук, гаручых слёз, выражэнне стомленасці ад непасильнай фізічнай працы і няспын-

ных клопатаў. Вось пад нясцерпнай спякотай, абліваючыся потам, у гарачую рабочую пару жне жыта сялянка-маці:

«Бедная баба из сил
выбивается,
Столб насекомых над ней
колыхается,
Жалит, щекочет, жужжит!»

А побач надрываецца ад крыку галоднае дзіця, і сялянка з растрапанымі пасмамі валасоў бяжыць накарміць яго грудзмі, і па твары яе коцяцца змешаныя са слязьмі струмені поту... І паэт усклікае:

«Доля ты! — русская, долюшка
женская!»

Вряд ли труднее сыскать».

Цяжкое гора тысяч шматпакутных маці навек адлюстравалі Некрасаў у вершах «В деревне» (1853), «Забытая деревня», «Внимая ужасам войны...», (1855), «Калистрат» (1865), і радзе іншых. А каму невядома паэма «Орина — мать солдатская»? Жудасная аповесць аб старой сялянцы, адзіны сын якой памірае ад таго, што яго восем год катавалі на ваеннай службе, заканчваецца ўзрушаючымі сэрца словамі паэта:

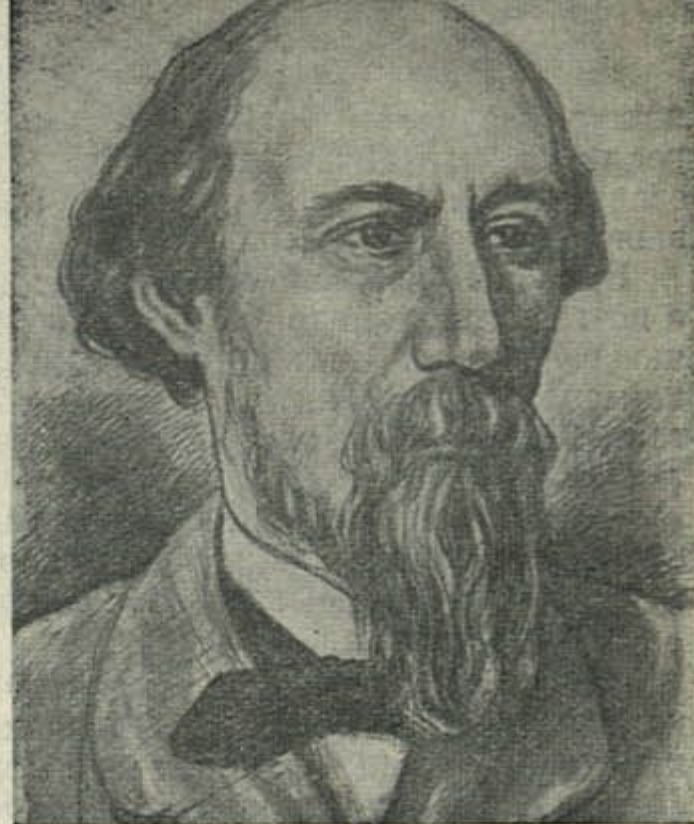
«Мало слов, а горя реченька,
Горя реченька, бездонная!»

Рэкі гора выліла за сваё жыццё сялянка Матрона Карчагіна з паэмы Н. А. Некрасава «Кому на Руси жить хорошо». Ні разу ў сваім жыцці яна не адчула ні сапраўднага шчасця, ні сапраўднай радасці, і яе горкі лёс быў тыповым для мільёнаў рускіх сялян у дарэволюцыйную эпоху. Карчагіна гаворыць сялянам-вандроўнікам:

«Ключи от счастья женского,
От нашей вольной волюшки
Заброшены, потеряны
У бога самого!...»

Думка аб тым, што «не дело — между бабами счастливую искать», пакладзена Некрасавым і ў аснову яго паэмы «Мороз, Красный нос» (1863). Але гераіня паэмы Дар'я — гэта ўжо не толькі ўвасабленне няшчаснай долі сялянкі ва ўмовах самадзяржаўна-прыгонніцкай рэчаіснасці; яна разам з тым прадстаўляе сабой станоўчы ідэал жанчыны з народа, тып «велічнай славянкі».

«Красавица, миру на диво,
Румяна, стройна, высока,
Во всякой одежде красива,
Ко всякой работе ловка».

Н. А. Некрасаў

У 60—70-я гады Некрасаў маляваў вобразы людзей, поўных рэволюцыйнай энергіі, гатовых з-за любові да радзімы і народа пайсці на высокародныя подзвігі і на смерць. У яго паэзіі тых год паяўляюцца і якасна іншыя жаночыя вобразы: на змену жанчынам-пакутніцам прыйшлі моцныя духам і дзёрзкія ў сваім бясстрашшы жанчыны. Іх Н. А. Некрасаў апеў і праславіў у паэме «Русские женщины» або «Декабристки» (1871—1872).

Нельга ў Трубецкой і Валконскай бачыць толькі гістарычна праўдзівыя асобы. Не, вобразы іх маюць шырокі абагульняючы сэнс. Рускія жанчыны-патрыёткі, з непахіснай воляй і пяшчотна кахаючым сэрцам, яны адмовіліся ад раскошы і свецкага жыцця і паехалі за тысячы верст у далёкую Сібір, каб дзяліць з мужамі іх гора, пакуты і нягоды, каб падтрымаць у іх дух мужнасці і непахіснай волі да барацьбы. Трубецкая гаворыць аб сабе:

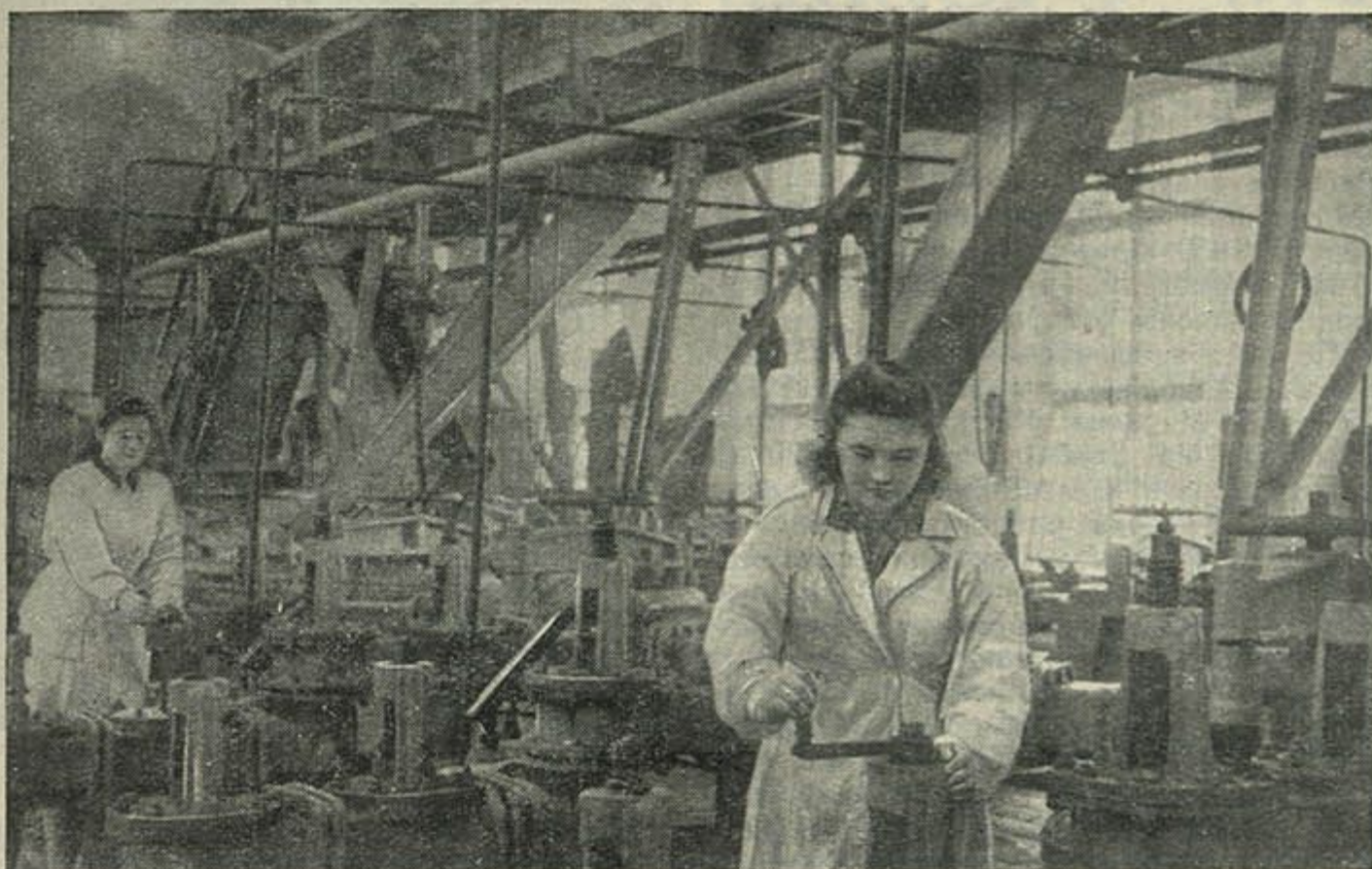
«Нет! я не жалкая раба,
Я женщина, жена!
Пускай горька моя судьба —
Я буду ей верна!
О, если б он меня забыл
Для женщины другой,
В моей душе достало б сил
Не быть его рабой!
Но знаю: к родине любовь
Соперница моя,
И если б нужно было, вновь
Ему простила б я!...»

Некрасаў верыў у надыход светлай будучыні, прадбачыў, што рускі народ:

«Вынесет всё — и широкую, ясную
грудью дорогу проложит себе».

Мары і жаданні геніяльнага паэта сталі явай у наш шчаслівы і радасны час.

Ф. КУЛЯШОУ.

У розныя гарады Совецкага Саюза адпраўляецца прадукцыя першага Беларускага цукровага завода (г. Свідэль Гродзенскай вобласці). Цэхі абсталяваны багатай айчынай тэхнікай.

На верхнім здымку: у бурачнаперапрацоўчым цэху. На прыднім плане — стэханаўка-комсамолка Галіна Міжурна.

Фото П. Наватарава

У Ашмянскай школе механізацыі сельскай гаспадаркі навучаецца шмат дзяўчат.

На сярэднім здымку: выдатніцы вучобы (злева направа): Тамара Скальчук, Яніна Пяткевіч і Ірына Ламашэўская вывучаюць дызельны матор трактара ДТ-54.

Фото Р. Каралёва

Ганна Васільеўна Васькова — лепшы паштальён Мінска не раз была прэміравана кіраўніцтвам паштамта.

На ніжнім здымку: паштальён Г. Васькова.

Фото Л. Матусевіча

СЛОВА ТРАКТАРЫСТАК

СОВЕЦКІ народ пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі і яе правадыра таварыша Сталіна нястомна змагаецца за мір, паспяхова ідзе па шляху будаўніцтва новага, комуністычнага грамадства. Дырэктывы XIX з'езда партыі па пятаму пяцігадоваму плану адкрываюць шырокія перспектывы развіцця народнай гаспадаркі, натхняюць нас, механізатараў, на новыя працоўныя подзвігі.

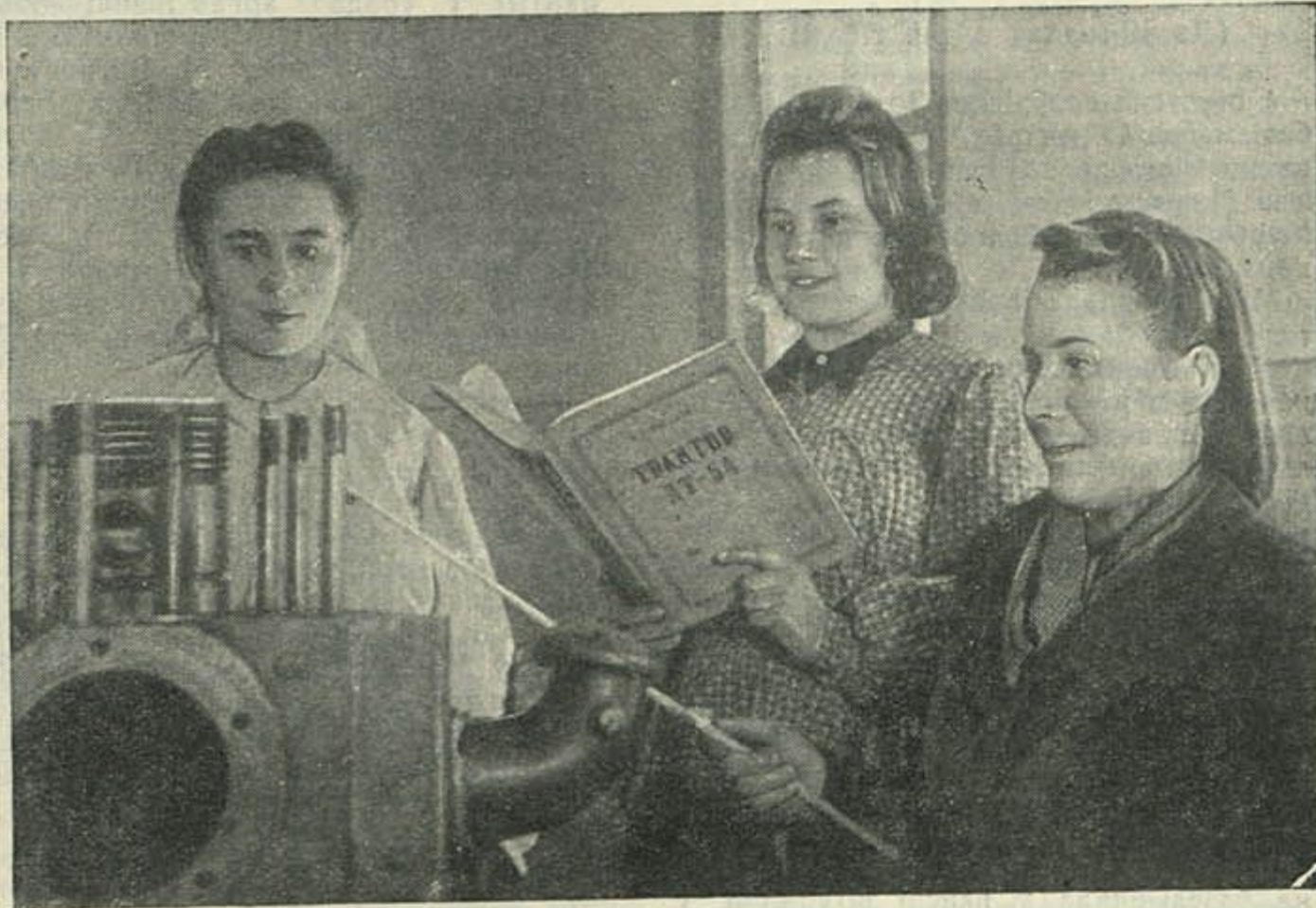
У маёй брыгадзе 15 дзяўчат. Мы працуем на пяці трактарах. У мінулым годзе мы апрацавалі палі калгаса імя Леніна Дунілавіцкага сельсовета і калгаса імя Дзімітрава Старадворскага сельсовета і дабіліся пэўных поспехаў. Гадавое заданне значна перавыканалі: апрацавалі 1800 гектараў мяккага ворыва замест 1107 па плану.

Па асноўных відах работ наша брыгада заняла першае месца ў МТС. Калгас імя Леніна атрымаў ураджай яравой пшаніцы па 15 цэнтнераў з гектара, а з плошчы ў восем гектараў — па 22 цэнтнеры ячменю. Калгас імя Дзімітрава зняў па 5,9 цэнтнера ільнонасення і па 6 цэнтнераў ільновалакна з гектара.

Лепшая трактарыстка Тамара Палачаніна выканала гадавы план трактарных работ на 230 проц., Соф'я Кукоўская — на 112 проц., Ніна Касарэўская — на 128 проц.

Нядаўна я ездзіла ў Маскву на чацвертую Усесаюзную канферэнцыю прыхільнікаў міру. Вялікае ўражанне зрабілі на мяне прамовы дэлегатаў. Людзі гаварылі на розных мовах, але ў іх словах гучэлі вялікія клопаты аб працвітанні нашай Радзімы, аб слаўнай будучыні нашых дзяцей, аб міры і дружбе паміж народамі.

Слухаючы прамовы простых людзей, напоўніўшы Калонную залу, я думала: «Не, нам не патрэбна вайна. Не для яе мы ствараем, не для яе будзем, не для яе вучым дзяцей. Совецкія людзі не хочуць зноў бачыць зарава пажараў над роднымі гарадамі і сёламі. Але яны захоўваюць упэўненасць у свае сілы, поўны спакой, ім не страшна вайна».

У Маскве я сустрэлася з праслаўленай гераіняй працы, брыгадзірам трактарнай брыгады Старабешаўскай МТС Сталінскай вобласці Праскоўяй Ангелінай. Надоўга застанеца ў маёй памяці гутарка з ёю. Яна распытвала пра нашу МТС, пра работу дзяўчат-трактарыстак, выказала рад каштоўных парад. Яна расказала аб рабоце сваёй брыгады, якая дабілася высокіх ураджаяў на калгаснай зямлі.

Напоўненая палымянымі пачуццямі і вялікімі ўражаннямі, вярнулася я ў сваю МТС. Слаўнымі справамі адзначыў дні работы канферэнцыі наш калектыў механізатараў. Яны паспяхова вядуць вясенне-зімовы рамонт трактараў і сельскагаспадарчых машын. Я не пашкадую сіл і працы, каб дабіцца яшчэ больш высокіх ураджаяў і гэтым парадаваць нашу цудоўную Радзіму, унесці свой уклад ва ўсенародную справу барацьбы за мір ва ўсім свеце.

Ганна ВІДУЛІНА,
брыгадзір Дунілавіцкай МТС
Полацкай вобласці.

Марына РАСКОВА

(Да 10-годдзя з дня гібелі).

4 студзеня споўнілася 10 год з дня гібелі маёра Савецкай Арміі, камандзіра авіяцыйнага палка, Героя Савецкага Саюза Марыны Міхайлаўны Расковай. Імя Марыны Расковай добра вядома савецкаму народу.

Марына нарадзілася ў Маскве ў інтэлігентнай сям'і. З ранняга дзяцінства Марына палюбіла музыку. Адначасова з вучобай у школе яна вучылася ў дзіцячым аддзяленні маскоўскай кансерваторыі, а затым у музычным тэхнікуме імя Рубінштэйна.

Расковай было 19 год, калі яна пачала працаваць чарцёжніцай у Ваенна-паветранай акадэміі. Гэта вызначыла ўсё яе далейшае жыццё. Ужо ў пачатку работы ў Акадэміі Марына зацікавілася штурманскай справай. Яна прагна вывучала новую для яе справу, марыла аб прафесіі штурмана-лётчыка, паступіла на завочнае аддзяленне Ленінградскага авіяцыйнага інстытута.

Восенню 1933 года Марына Міхайлаўна ўдзельнічала ў якасці штурмана ў чорнаморскай экспедыцыі (на Чорнаморскім узбярэжжы тады пракладвалася новая паветраная траса: Одэса — Батумі). Пераадольваючы вялікія цяжкасці, яна бліскава справілася з даручаным заданнем і першая з савецкіх жанчын не толькі атрымала званне штурмана паветранага флота, але хутка стала выкладчыкам штурманскай справы ў Ваенна-паветранай акадэміі.

У гісторыю лётнай справы краіны Раскова ўпісала не адну слаўную старонку. Яна ўдзельнічала ў першым жаночым пералёце Ленінград — Масква, у скарасных гонках Масква — Севастопаль — Масква. У чэрвені 1938 года разам з праслаўленай лётчыцай Палінай Осіпенка і Верай Ламака яна зрабіла беспасадачны пералёт на гідрасамалёце па маршруце Севастопаль — Архангельск. Савецкі ўрад высока ацаніў подзвіг савецкіх лётчыц. За пералёт Севастопаль — Архангельск П. Осіпенка, М. Раскова, В. Ламака былі ўзнагароджаны ордэнамі Леніна.

Уся краіна з неаслабнай увагай сачыла за беспасадачным далёкім пералётам Масква — Далёкі Усход (пералёт па-

НАШ КАЛЕНДАР

чаўся 21 верасня 1938 г.). Увесь свет быў захоплены адвагай і гераізмам слаўных савецкіх лётчыц. За 26 гадзін 29 хвілін было пакрыта па маршруту 6450 кіламетраў, а па прамой — 5947 кіламетраў. Гэта быў новы міжнародны жаночы рэкорд.

Пералёт адбываўся ў найцяжэйшых умовах. Асаблівыя выпрабаванні выпалі на долю Марыны Расковай. Лётчыцы прыляцелі на Далёкі Усход. За 150 кіламетраў да Комсамольска канчалася гаручае. Пасадка прадстаяла небяспечная, і па загаду камандзіра самалёта Грызадубавай Марына Раскова выпрыгнула з самалёта на парашуце. Яна аказалася адна ў таёжнай гушчы, дзе яшчэ не ступала нага чалавека. Але Марына не дрогнула, не разгубілася. На працягу 10 дзён, зусім выбіўшыся з сіл, яна прабівалася да самалёта, упэўненая ў тым, што партыя і ўрад, савецкі народ прымуць усе меры да яе пошукаў.

Урачыста сустракала Масква сваіх гераінь. У чэсць лётчыц кіраўнікі партыі і ўрада арганізавалі прыём у Крэмлі. Удзельніцы пералёту В. Грызадубава, П. Осіпенка, М. Раскова былі ўдасцены высокага звання Герояў Савецкага Саюза.

Незадоўга пасля пачатку Вялікай Айчыннай вайны вярхоўнае камандаванне Чырвонай Арміі даручыла М. М. Расковай арганізаваць і падрыхтаваць для фронта першыя ў свеце жаночыя авіяцыйныя палкі. Ад усяго сэрца яна ўзялася за даручаную ёй справу.

«Цяпер кожны з нас воін: і па духу, і па ведах, і па ўменню мужна пераносіць цяжкія паходнага жыцця», — пісала яна маці восенню 1942 года.

4 студзеня 1943 года Раскова перакідала свой полк на Сталінградскі фронт, каб разбамбіць фашысцкія дывізіі. Праз некалькі дзён дзяўчаты з яе палка прывезлі ў Маскву цэла свайго камандзіра.

«Мы даведзем яе справу да канца», — урачыста пакляўся камандаванню полк Марыны Расковай. І гэтая клятва была з чэсцю выканана.

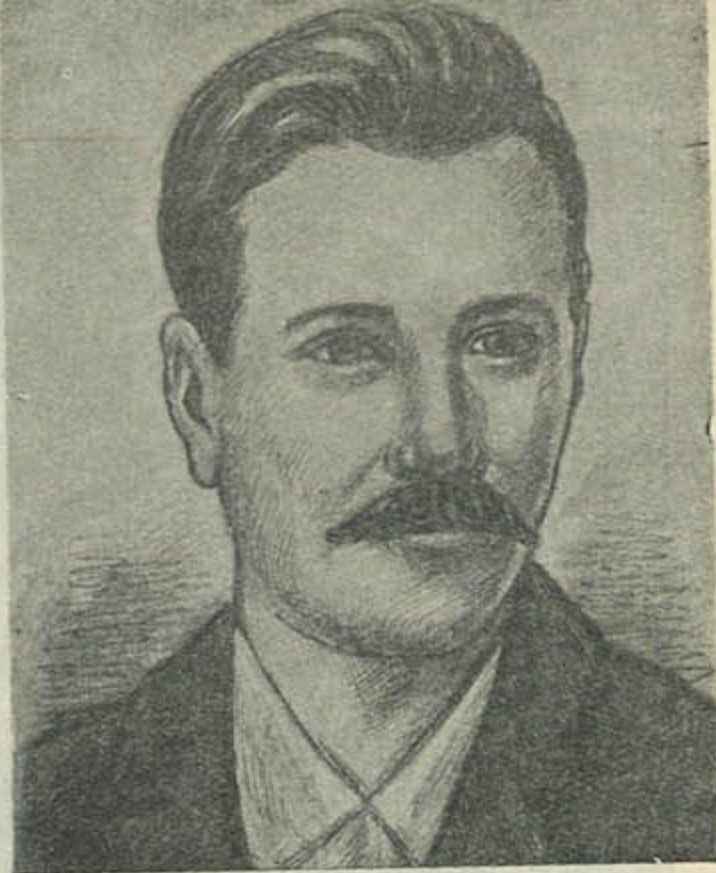
І. В. БАБУШКІН

(Да 80-годдзя з дня нараджэння)

Ёсць людзі, памяць аб якіх з гадамі не гасне. Яны неўміручы, як сапраўдныя героі. Да такіх людзей адносіцца і стары рэвалюцыянер, рабочы-большэвік, відны дзеяч Расійскай соцыял-дэмакратычнай партыі, вучань і памочнік вялікага Леніна Іван Васільевіч Бабушкін. Усё сваё жыццё Іван Васільевіч аддаў справе вызвалення рабочага класа ад прыгнёту і эксплуатацыі капіталістаў, беззаветнаму служэнню народу.

Выхадзец з беднай сялянскай сям'і сяла Ледзенскага Точемскага павета Валагодскай губерні Бабушкін у 10-гадовым узросце прыязджае ў Пецярбург. Спачатку ён працуе «хлопчыкам» у дробнай краме, затым паступае вучнем у тарпедную майстэрню Кранштата, а летам 1891 года становіцца слесарам Пецярбургскага Семінікаўскага завода.

У 1893 годзе Бабушкін пачаў займацца ў рабочым марксісцкім гуртку. Кіраўніком гэтага гуртка быў В. І. Ленін. Бабушкін хутка становіцца баявым па-

мочнікам Владзіміра Ільіча, актыўным членам пецярбургскага «Саюза барацьбы за вызваленне рабочага класа». Ён дапамагае Леніну скласці першы агітацыйны соцыял-дэмакратычны лісток «Да рабочых Семінікаўскага завода» і актыўна распаўсюджвае гэты лісток.

Ні царская турма, ні ссылка не зламалі волі барацьбіта-рэвалюцыянера. У 1896 г. Бабушкін быў арыштаваны і ў лютым 1897 года высланы ў Екацерынаслаў. Пад яго непасрэдным кіраўніцтвам арганізуецца екацерынаслаўскі «Саюз барацьбы за вызваленне рабочага класа». У цяжкіх умовах царызма Бабушкін на працягу трох год вядзе актыўную работу сярод екацерынаслаўскага пролетарыята.

Як толькі В. І. Ленін вярнуўся з сібірскайсылкі, Бабушкін аднаўляе з ім сувязь. Ён аказвае Леніну самую гарачую падтрымку ў стварэнні «Іскры» — агульнарускай нелегальнай марксісцкай газеты. Бабушкін становіцца адным з першых агентаў «Іскры», самым старанным яе карэспандэнтам. Па заданню Леніна ён нелегальна пасяляецца ў Смаленску, каб стварыць там адзін з пунктаў сувязі «Іскры».

Будучы арыштаваны, ён летам 1902 г. перапілаваў кватэру ў Александрыйскай турме і ўцёк з яе. Восенню гэтага ж года ён прыехаў у Лондан і ў рэдакцыі «Іскры» сустраўся з Леніным.

У студзені 1903 г. Івана Васільевіча зноў арыштавалі, а ў жніўні таго ж года выслалі на 5 год у Верхаянск. У далёкай Сібіры Іван Васільевіч працягвае вучыцца сам і вучыць таварышоў па ссылцы, стараючыся зрабіць іх свядомымі барацьбітамі.

У 1905 годзе Бабушкін быў амністраваны і выехаў у Іркуцк. Тут ён неадкладна ўцягваецца ў актыўную работу, уваходзіць у склад іркуцкага камітэта РСДРП, рыхтуе рабочых Іркуцка да ўзброенага паўстання.

У студзені 1906 года І. В. Бабушкін з групай таварышоў перавозіць з Чыты транспарт зброі для рабочых Іркуцка. Бабушкіна і яго таварышоў захапіла царская карная экспедыцыя і без усякага следства і суда расстраляла 31 студзеня на станцыі Мысавая Забайкальскай чыгункі. Іван Васільевіч не паждаў назваць свайго імя царскім катом. Толькі праз чатыры гады, у 1910 годзе, стала вядома аб яго гераічнай гібелі.

ДАПАМОГА БАЦЬКОЎ У ЧАС ВЫКАНАННЯ ВУЧНЯМІ ХАТНІХ ЗАДАННЯЎ

Заданні школы на дом разлічаны на самастойную работу школьнікаў. Бацькі павінны дапамагаць сваім дзецям у выкананні хатніх заданняў толькі ў тых выпадках, калі яны сустракаюцца з цяжкасцямі і самі не могуць справіцца з імі. Лішняя апека бацькоў можа прывесці шкоду. Пры лішняй апецы прывіваецца бяспечнасць і безадказнасць, дзеці вырастаюць бездапаможнымі і няздольнымі самастойна выконваць заданні.

Яшчэ горш, калі старэйшыя выконваюць за школьніка заданы яму ўрок. Бывае, што ва ўдзельніку любімаму дзіцяці маці, бацька, старэйшы брат або сястра рашаюць за яго задачы і выконваюць практыкаванні. У такіх выпадках вучань не набудзе новых ведаў, прывівае не выконваць заданні, не прывучаецца самастойна працаваць. Ён ашуквае настаўніка і сябе бачнасцю выкананага задання. Звычайна пры такой «дапамозе» вучань адстае ў вучобе, таму што сам не працуе. Настаўніку ў такім выпадку цяжэй своечасова выявіць адставанне.

Віды хатніх заданняў могуць быць самыя рознастайныя. Настаўнік дае заданне, улічваючы падрыхтоўку дзяцей, неабходнасць набывання імі тых ці іншых навук і ведаў, згодна праграме, зыходзячы з канкрэтнага матэрыялу і спецыфікі прадмета. Ён імкнецца, рознастайнымі метадамі і формамі дасягнуць лепшага засваення свайго прадмета. Найбольш распаўсюджанымі відамі заданняў з'яўляюцца: заданне прачытаць пэўныя раздзелы, часткі падручніка, кнігі; паўтарэнні ў розных відах; заданне прачытаць і раскажаць; рашыць задачы, прыклады, прыдумаць сказы; вывучыць верш; напісаць сачыненне; што-небудзь начарціць або нарысаваць; выканаць практыкаванне; адказаць вусна на пытанні і інш.

Хатнія заданні разлічаны на свядомую творчую вучэбную работу школьніка. У сувязі з гэтым нельга дапускаць зуброўкі, неасэнсаванай, механічнай работы ў час выканання хатніх заданняў.

Характар і змест задання вызначаюць спосаб яго выканання. Настаўнік, даючы заданне, інструктуе школьнікаў, як яго трэба выконваць.

Бацькі павінны дапамагаць дзецям толькі пры цяжкасцях і няяснасцях. А цяжкасці і няяснасці пры выкананні хатніх заданняў могуць быць самыя рознастайныя. Вучань можа не ведаць, запісаць або не зразумець зместу задання або не ведаць, як яго выконваецца. Часцей за ўсё сустракаюцца цяжкасці, калі няясны самы змест задання.

Адзін вучань 4-га класа ў сваім дзёніку запісаў заданне на дом па рускай мове так: «Прыдумаць 6 сказаў, 3 у сярэдзіне, 3 — не». Па гэтаму запісу ясна, што трэба прыдумаць шэсць сказаў, але дагадацца, што значыць «3 у сярэдзіне, 3 — не», вельмі цяжка. Потым высветлілася, што ў трох сказах з шасці павінны быць словы з мяккім знакам у сярэдзіне слова, а ў трох — з мяккім знакам у канцы слова. Неахайнасць, няяснасць, няправільнасць у запісе задання на дом вельмі часта прыводзяць да невыканання задання. Калі не толькі настаўнікі, але і бацькі будуць прывучаць дзяцей пра-

вільна, чотка запісваць вучэбныя заданні на дом, то пытанні, няяснасцей і цяжкасцей у школьніка будзе ўзнікаць значна менш.

Трэба прывучаць школьніка да таго, каб перад пачаткам самастойнай работы ён ясна ўяўляў сабе змест і спосаб выканання задання і толькі пасля гэтага прыступаў да работы. Калі вучань не можа ўспомніць дакладна змест і тэму задання, трэба прыйсці яму на дапамогу. Бацька ў такім выпадку глядзіць дзёнік школьніка, дапамагае дзіцяці прыпомніць змест задання па падручніку, разабрацца ў ім. Калі гэта не дапамагае, можна даведацца аб атрыманым заданні ў школьніка таго-ж класа, які жыве па суседству. Калі няма блізка таварыша па класу, бацькі раяць дзіцяці даведацца аб заданні на другі дзень у школе і дабіваюцца, каб яго было абавязкова выканана.

Дзеці, рыхтуючы ўрок, часта прапускаюць, абыходзячы цяжкае. Гэта вельмі шкодна адбываецца на якасці выканання заданняў. Трэба прывучыць дзяцей да таго, каб яны лічылі прыгатаваным урок толькі тады, калі ім ад пачатку да канца ўсё ясна.

Пры выкананні хатніх заданняў школьнік павінен умець выкарыстаць веды, якія ўжо ёсць у яго, павінен напружваць сваю памяць для прыпамінання ўсяго раней яму вядомага, затым павінен умець карыстацца падручнікам, кнігай для высвятлення ўзнікаючых пытанняў. І толькі калі ўсё гэта будзе выкарыстана, тады бацькі могуць аказаць школьніку дапамогу. Калі бацькі ў чым-небудзь не могуць дапамагчы пры выкананні хатніх заданняў, трэба даручыць вучню на наступны дзень высветліць усё ў свайго настаўніка.

У сям'і ў большасці выпадкаў вучню больш за ўсё дапамагае хто-небудзь адзін: бацька ці маці, старэйшы брат ці сястра. Правільней за ўсё, калі дапамагаць школьніку ў выкананні хатніх заданняў возьмецца той з членаў сям'і, хто мае найлепшую падрыхтоўку. Нельга вучыць таму, чаго не ведаеш сам, бо няма на свеце больш цяжкой рэчы, як тлумачыць іншым тое, чаго сам не ведаеш.

Прывядзем прыклад: Вадзім усяго пяць дзён як пачаў наведваць 1-ы клас школы. Хатніх заданняў яшчэ не давалі. Але Вадзім — старанны, добры хлопчык. Ён па ўласнай ініцыятыве пачаў практыкавацца дома ў напісанні літар і лічбаў. Ён напісаў па некалькі радкоў літару «а», затым лічбы «пяць», «адзін» і пачаў практыкавацца ў напісанні лічбы «два». Сшытак, на якім ён

пісаў у класе, настаўнік пакінуў у сябе. Вадзім па памяці сеў пісаць двойку і пісаў няправільна. Гэта заўважыў старэйшы брат. Ён паправіў свайго стараннага браціка.

Вельмі часта дзеці пытаюць бацькоў аб значэнні новых, незнаёмых ім слоў. Гэтыя словы сустракаюцца ў падручніку, у заданнях, і часта неразуменне слова робіць цяжкім разуменне сэнсу матэрыялу. Новыя словы трэба растлумачыць, дабіваючыся разумення дзецьмі іх значэння, сэнсу.

Не трэба прымушаць школьніка працаваць над урокам дома больш, чым таго патрабуе настаўнік. Празмерныя патрабаванні могуць прывесці да перагрузкі, якая аслабіць працаздольнасць дзіцяці і адмоўна адаб'еца на яго паспяховасці. Калі школьнік добра, рэгулярна выконвае заданні, ведае ўсё пройдзенае ў школе, мае добрую і выдатную паспяховасць, — ніякіх дадатковых заняткаў рабіць для яго не трэба.

У нашых школах яшчэ ёсць адстаючыя, не ліквідаваны яшчэ да канца другога года. Калі бацькі своечасова разам са школай прымуць меры, дапамогуць адстаючым, то не будзе і другога года. Але што-ж рабіць, калі адставанне таго ці іншага дзіцяці ўжо стала фактам?

Бацькам неабходна перш за ўсё неадкладна сустрэцца з настаўнікам, які ўкажа час работы з адстаючым, вызначыць, па якіх раздзелах праграмы і чым іменна трэба займацца з дзіцем. Настаўнік акрамя таго дасць метадычныя ўказанні, падрабязна праінструктуе таго, хто будзе займацца з адстаючым.

Пры дадатковых занятках трэба таксама пазбягаць перагрузкі ў рабоце дзіцяці: яна прыводзіць да ператамлення. Таксама нельга дапускаць, каб адставанне па аднаму прадмету ліквідавалася за кошт зніжэння паспяховасці па іншых прадметах. Дадатковыя заняткі з адстаючымі трэба весці па плане і раскладу, якія рэкамендуе настаўнік.

Ліквідацыя адставання ў вучобе — вельмі сур'ёзная і складаная справа, яна патрабуе вялікага напружання сіл і здольнасцей вучня, вялікай увагі да адстаючага вучня з боку настаўніка і бацькоў. У гэты перыяд дзіцяці асабліва важны правільны распарадак дня, чоткая арганізацыя вучэбнага часу.

Н. СТАРАЖЭНКА,

кандыдат педагагічных навук

(са стэнаграмы публічнай лекцыі)

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № II ЧАСОПІСА

Па гарызанталі:

1. Талаш. 5. Петрык. 6. Максім. 8. «Гусі». 9. «Восенское». 10. Юрка. 14. Сцяпан. 15. Навак. 16. «Кірыла». 19. Патаропа. 20. «Кантракт». 26. «Кірмаш». 27. «Думкі». 28. Барута. 31. Таня. 32. «Згнанніку». 33. Янка. 34. Каркас. 35. Класік. 36. «Нёман».

Па вертыкалі:

2. Лабановіч. 3. Сымон. 4. «Парад». 5. «Пясняр». 7. Мартын. 8. Гуслі. 11. Агата. 12. «Калгаснае». 13. Літаратар. 17. «Стагі». 18. «Даняў». 21. Накат. 22. Рамантызм. 23. Драма. 24. «Дронік». 25. Суднік. 29. Ігнат. 30. «Школа».

САПРАЎДНЫ або ВОСТРЫ РЭЎМАТЫЗМ

Сапраўдны рэўматызм — гэта захворванне ўсяго арганізма. Ён паражэе галоўным чынам сардэчна-сасудзістую сістэму і часта суправаджаецца запаленнем суставаў. Але бываюць і бессустаўныя формы рэўматызму. Сапраўдны рэўматызм доўга разглядаўся як прастуднае захворванне. Аднак прастудны фактар адыгрывае толькі ролю штуршка.

Акрамя прастуднай тэорыі, ёсць тэорыя нервовага паходжання рэўматызму. Паводле гэтай тэорыі, рэўматызм узнікае ў выніку парушэння функцый нервовай сістэмы, пад уплывам атрутных матэрыялаў, якія пранікаюць з пярвонасна ачага інфекцыі (зева і міндалін) у цэнтральную нервовую сістэму. І, нарэшце, існуе тэорыя інфекцыйнага паходжання рэўматызму. Яе прытрымліваецца большасць сучасных вучоных. Сапраўдны ўзбуджальнік пакуль што дакладна невядомы. Многія лічаць, што сапраўдны рэўматызм выклікаецца стрэптакаком.

На рэўматызм часцей хварэюць вясной (у красавіку — маі) і позняй восенню. Найбольш сустракаецца ён у людзей, прафесія якіх звязана з працяглай хадзьбой, доўгім стаяннем на нагах, з работай у вільготных і халодных па-

мяшканнях, з рэзкай і частай зменаў тэмпературы.

Прычынай узнікнення рэўматызму бываюць часта ачаговыя інфекцыі (ангіна, запаленне сярэдняга вуха, гаймарыт, прастуда). У залежнасці ад месца ўзнікнення працэса карціна хваробы выяўляецца як пераважна сардэчная, сустаўная, нервовая або мяшаная. Пры рэўматызме часта выяўляецца паражэнне сэрца. Многія рэўматыкі, асабліва тыя, што пераносяць паўторную інфекцыю, з'яўляюцца сардэчнымі хворымі.

Пры сустаўнай форме рэўматызму асновай яго найчасцей бывае прастуда. Сустаўны працэс пачынаецца вельмі востра. Паяўляецца моцны боль у суставах — буйных і сярэдніх, плечавых і каленных, галенестопных і г. д. Хворыя суставы апухаюць, вакол іх паяўляецца рэзкая чырвань, дакрануцца да іх вельмі балюча. Тэмпература хутка павышаецца да 39—39,5°. Часам высокая тэмпература раптам падае, хворы моцна пачее. Да паражэння суставаў можа далучыцца плеўрыт, запаленне пачак, запаленне лёгкіх. Аднак найчасцей паражэцца сэрца, асабліва пры паўторным захворванні.

Своечасова пачатае лячэнне вострага сустаўнага рэўматызму звычайна дае добры вынік. За хворым трэба ўважліва глядзець. Ён павінен строга захоўваць пасцельны рэжым, хворыя суставы трымаць у зручным становішчы, насіць цёплую лёгкую бялізну і часта яе мяняць. У пакоі, дзе знаходзіцца хворы, не павінна быць сквазняку.

Асноўным лекаствам з'яўляецца саліцылавы натры, аспірын і пірамідон, якія ў вострых выпадках выпісваюцца ўрачом у вялікай колькасці, а таксама прэпараты брону і сардэчныя. Фізікатэрапеўтычнае лячэнне прызначаецца

пасля ліквідацыі вострага запалення ў суставах. Прымяняюць лячэнне хворых суставаў дыятэрыяй, сольюсам або лямпай Мініна.

Строгі пасцельны рэжым неабходна захоўваць два-тры тыдні. Сярэдні тэрмін лячэння вострага рэўматызму — ад 7 да 10 тыдняў. Вялікае значэнне мае дыета. Рэжым харчавання рэўматыка павінен быць такі-ж, як і сардэчнага хворага: есці часта і пакрысе, ужываць менш вадкасці і солі. Зменшыць колькасць бялкоў (мяса — яек) і вугляводаў (цукар — хлеб). Спажываць больш вітаміна С.

Выздараўленне залежыць у першую чаргу ад стану сэрца. Вялікае значэнне мае ўзрост. Найцяжэй хварэюць дзеці, бо ў іх развіваецца паражэнне сэрца. Дарослыя лягчэй папраўляюцца, асабліва, калі хвароба пачалася ўпершыню пасля 25—30 год.

Грып і ангіна, няправільна лечаныя, даюць ускладненні найчасцей у форме вострага рэўматызму.

Хвораму, які перанёс вострую форму рэўматызму, лячэнне на курортах проціпаказана на тэрмін да 6 месяцаў. На працягу 4—5 месяцаў ён павінен знаходзіцца пад наглядом урача.

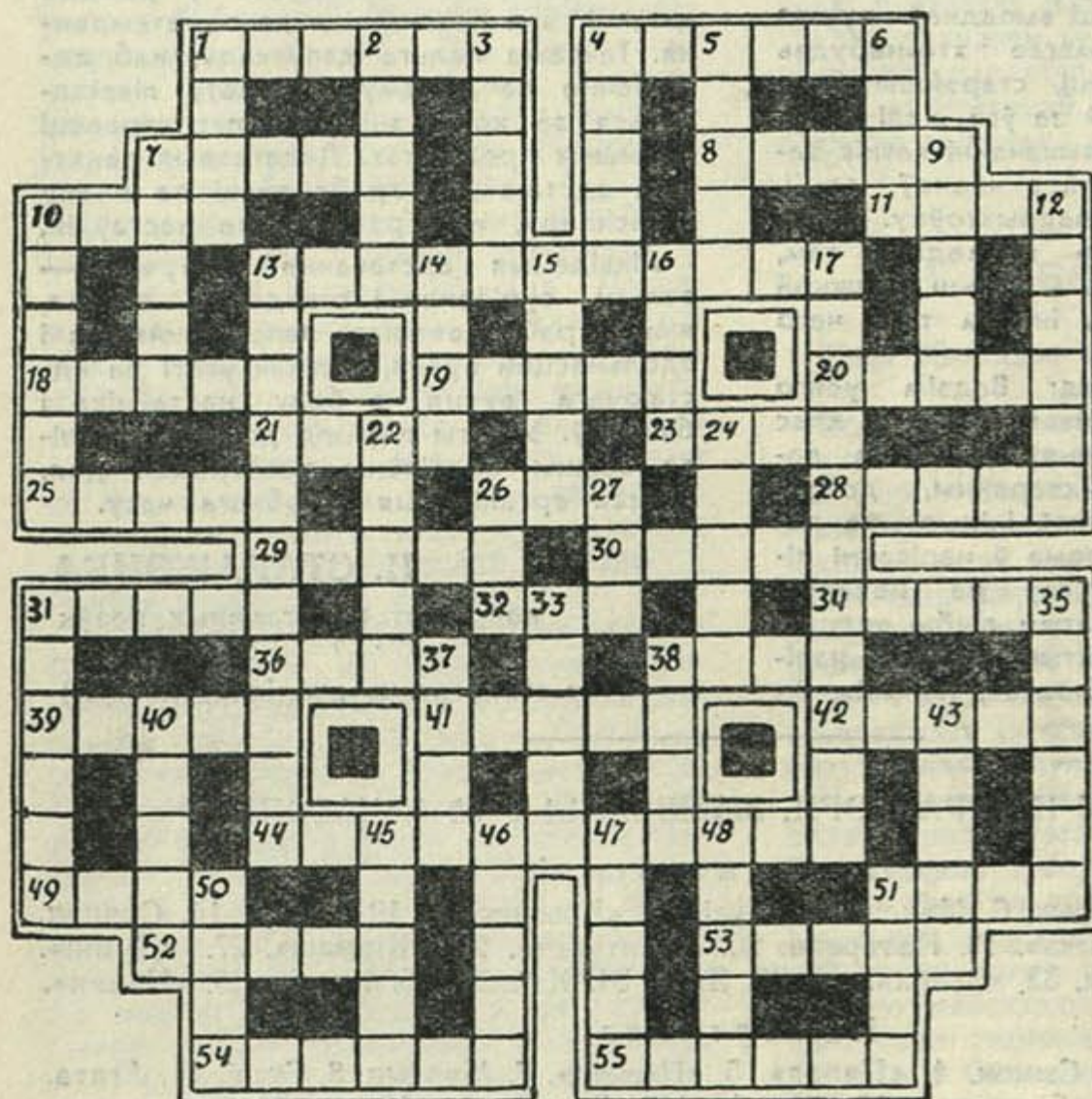
Як прафілактычны сродак, добра ўплываюць на арганізм загартоўка і фізічная трэніроўка. Яны павышаюць устойлівасць арганізма да тэмпературных хістанняў, інфекцый.

Вялікае значэнне мае старанны догляд за зубамі, ротам, поласцю носа, дзе знаходзіцца інфекцыйны ачаг, які можа прывесці да ўспышкі інфекцыі.

Своечасовае і правільнае лячэнне рэўматызму і прафілактычныя мерапрыемствы не пакідаюць шкодных вынікаў для арганізма.

Доктар А. ЮФЕ.

К р а с в о р д

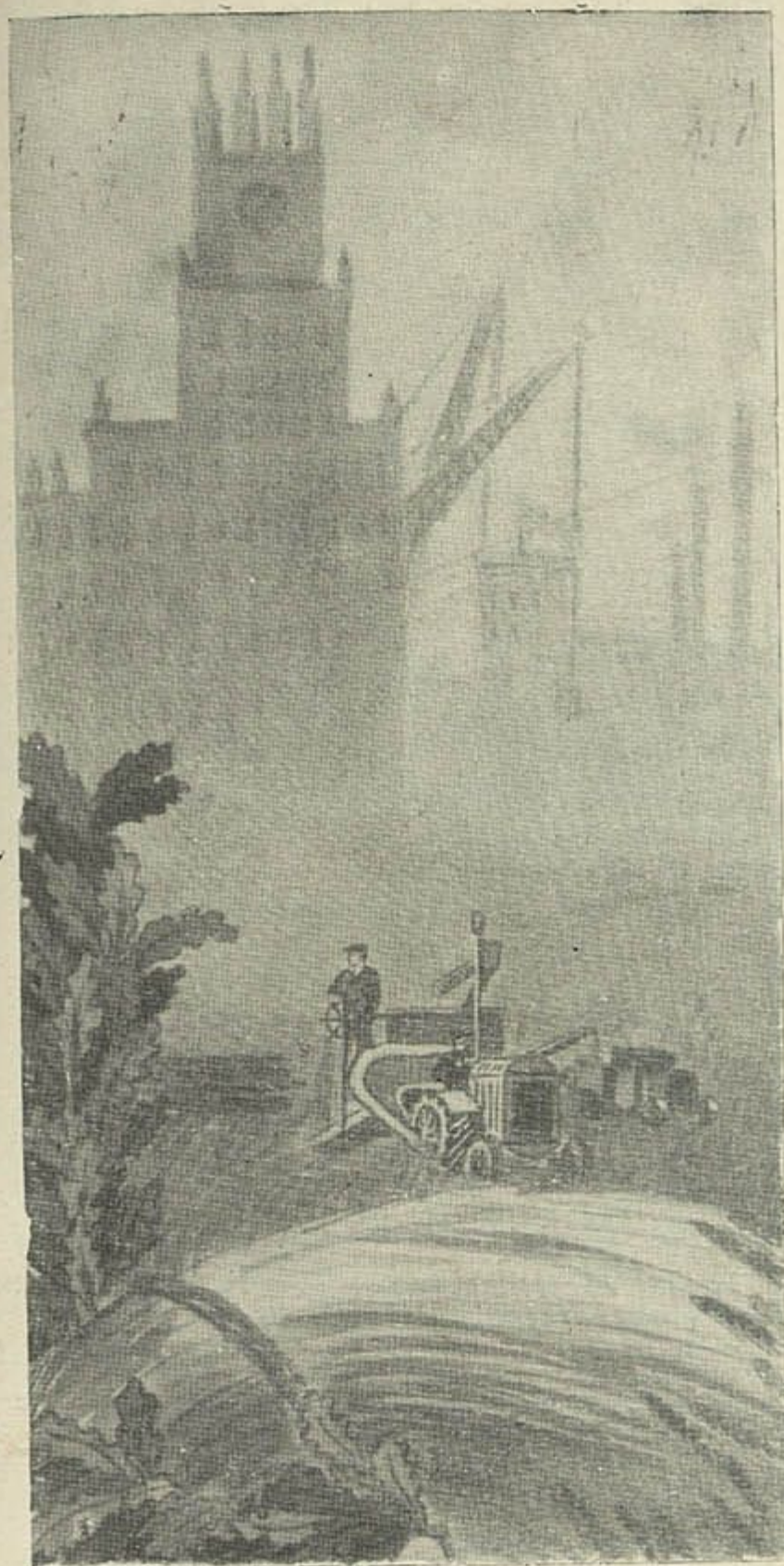

Па гарызанталі:

1. Нязначная памылка на пісьме. 4. Распарадак работы. 7. Дакумент аб страхаванні. 8. Дзеючая асоба драмы Я. Купалы «Раскіданае гняздо». 10. Пушны звярок. 11. Прадукт харчавання. 13. Работы па аднаўленню і расшырэнню населенага пункта. 18. Птушка — сімвал міру. 19. Жанр мастацкага твору. 20. Стан надвор'я. 21. Гульня. 23. Плошча пэўнай формы. 25. Адрэзак часу. 26. Гародняя расліна. 28. Від паліва. 29. Блюда. 30. Ленінская газета. 31. Мадэль, папярэдні ўзор чаго-небудзь. 32. Тэхнічная культура. 34. Рыба. 36. Апавядальны род літаратуры. 38. Музычны тэрмін. 39. Безвыходнае становішча. 41. Масла для прыгатаўлення фарбаў. 42. Спалучэнне аднародных прадметаў. 44. Падрыхтоўка да друку. 49. Эмблема дзяржавы. 51. Курортны горад. 52. Частка самалёта. 53. Польша. 54. Спецыяльнасць. 55. Адна з форм партызанскай барацьбы.

Па вертыкалі:

1. Пустазелле. 2. Блізкі чалавек. 3. Група найбольш дзейных, перадавых людзей. 4. Старажытны народны музычны інструмент. 5. Спартсмен. 6. Від спартыўных спаборніцтваў. 7. Штучнае ўгнаенне. 9. Расказ Л. Н. Талстога. 10. Соцыялістычная форма вядзення гаспадаркі. 12. Смеласць, рашучасць. 13. Прафесія. 14. Частка жылля. 15. Мера выкананай працы. 16. Фізічная з'ява. 17. Выдзяленне бюджэтных сродкаў для пэўнай мэты. 22. Каляска. 24. Чалавек у каланіяльных краінах Далёкага Усходу, які возіць багаццяў. 26. Спартыўны інвентар. 27. Прыналежнасць бильярда. 31. Служачы флота. 33. Дрэва. 35. Знявага. 37. Птушка. 38. Форма паверхні. 40. Прадстаўнік народнасці адной з дэмакратычных краін. 43. Беларускі пісьменнік, лаўрэат Сталінскай прэміі за 1951 год. 45. Лясная птушка. 46. Пачуццё задаволенасці. 47. Зварот мовы. 48. Адценне, тонкае адрозненне ў чым-небудзь. 50. Цвёрдае дрэва. 51. Беларуская полька.

Allegro

Allegretto

Запей

Мы чаркі на-поўнім іскрыстым віном, нам добра за гэтым утульным сталом. Гас-

Прыпеў

Allegro

-цей сабра-ло-ся, зда-ецца, ня-ма-ла: па-ра па-чынаць, за-пя-ва-ла! За на-шу Ра-

1. 2.

-дзі-му - мы чар-кі уз-ні-мем і чокнемся звонка з та-бой! 23а // бой!

ЗАСТОЛЬНАЯ

Словы Э. АГНЯЦВЕТ

Муз. П. ПАДКАВЫРАВА

Мы чаркі напоўнім іскрыстым віном,
Нам добра за гэтым утульным сталом.
Гасцей сабралася, здаецца, немала:
Пара пачынаць, запявала!

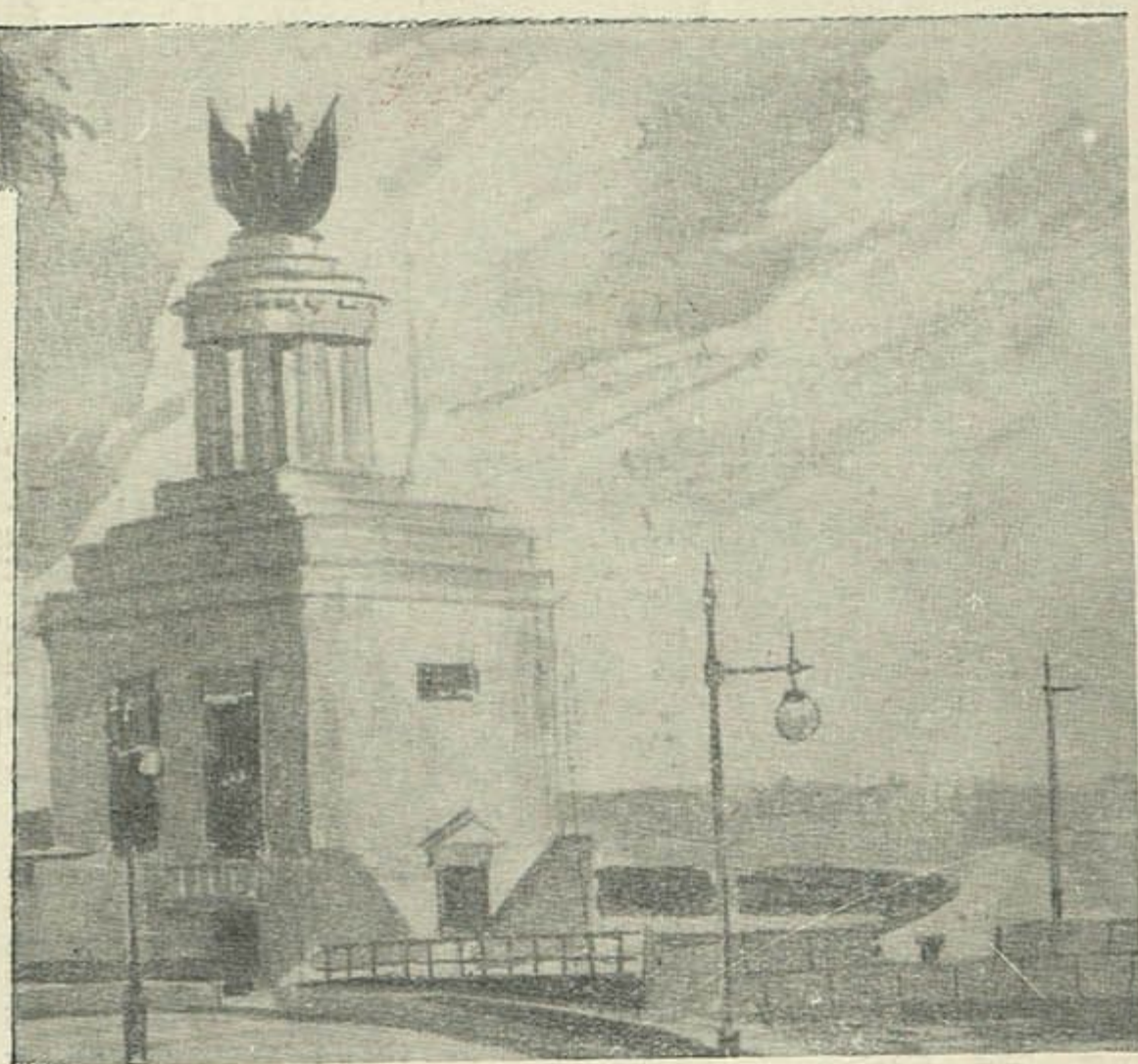
Прыпеў: За нашу Радзіму
Мы чаркі ўзімем
І чокнемся звонка з табой!

Мы вып'ем за дружбу і ўспомнім з табой,
Як разам хадзілі, таварыш, на бой.
Зямлю Беларусі грудзьмі адстаялі,
Бо з намі Расія і Сталін!

Прыпеў.

З руін узялі мы краіну сваю.
І сёння я песню натхнення пяю
І дрэвам пладовым, і сонечным нівам,
І плошчам і хатам шчаслівым.

Прыпеў.

На першай старонцы вкладки — малюнак А. Волкава, на чацвертай — «У Белавежскай пушчы». Фото І. Пікмана.

Адказны рэдактар: А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА,
А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 04711. Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03. Падпісана да друку 19/І-53 г.
Друкарня імя Сталіна. Мінск. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 35.000 экз. Зак. 678.

Цана 1 р. 50 к. Да гэтага нумара прыкладаецца выкрайка.

ОТН

5

1964 г.

